


Българин

БРОЙ 2 | 2015 ЦЕНА - 30 Kč

A portrait of a man with short, graying hair, wearing a dark pinstriped suit jacket, a white shirt, and a yellow tie. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a plain, light-colored wall.

Антон Керемидчиев на пражка сцена

Атентатът в „Света Неделя“

Информирана миграция = безопасна миграция

Тъжният клоун Георги Парцалев

Храбаловото Керско

„България в дланта ми“

Сдружение „Възраждане“ – май-юни 2015 г.

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“



Международен фестивал „Прага – сърцето на народите“, 28. 5. 2015 г.

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“



Скъпи читатели,

По лъчите на дългоочакваното лято ви изпращам втория брой на списание „Българи“.

В него публикуваме наградните творби от конкурса за превод и есе на тема „България в дланта ми“, организиран от българската лекторка в Карловия университет д-р Таня Янкова. В есетата си чешките студенти Мартин Климеш и Вероника Хабищовска разказват за неповторимата българска музика, за мисията да си доброволец, за истинското българско гостоприемство; в Родопите времето сякаш е спряло, Велико Търново може тихо да разказва своите истории, а в Етъра всичко е живо и истинско. Чешкият превод на разказа „Градче на име Мендосино“ от Деян Енев, който публикуваме в настоящия брой, е на Каролина Юракова.

През юни за първи път на сцената на Държавната опера в Прага се представи баритонът Антон Керемидчиев. Той изпълни ролята на Макбет от едноименната опера на Верди и заслужено получи прекрасни отзиви от чешката критика и оваците на публиката. Специално за читателите на „Българи“ Керемидчиев разказва за оперните театри по света, за сценичните си превъплъщения и за непредвидените и комични моменти в кариерата си.

Сякаш в ролята на медиуми влизат преводачката Гинка Ханачкова и съпругът ѝ Пепа, които „откачат“ от космическата закачалка срещата с Иржи Менцел и я поднасят на Васил

Самоковлиев, отвеждайки го по следите на любимия му Храбал в Керско. Четейки „Храбаловото Керско“ на нашия известен преводач и любим разказвач, ще разберете защо навремето Надка Караджова го е нарекла Васко Златоусти.

За тъжния клоун в българския театър и кино – Георги Парцалев, е статията на Борислав Гърдев.

Какво общо имат къщите на Георги Димитров и Петър Дънов и за това как една безобидна и пропукана къщурка може да породи крайни чувства и да предизвика ангелите и демоните в съзнанието ни, увлекателно разказва писателят Стефан Кисьов. Статията на Даниела Горчева за чудовищния атентат в „Света Неделя“ през 1925 г., при който са убити 213 невинни хора, публикуваме по повод 90-годишнината от този терористичен акт.

В света на чистата, изящна и изпълнена с музика поезия на Николай Лилиев ни „пренася“ Снежана Таскова. Авторът на „Тихият пролетен дъжд“, който след 1944-та г. дълго време е обречен на забравя, ни пленява и днес с приглушения възторг на стиховете си.

Скъпи читате-

ли, все повече са случаите в Чехия на измамни български работници, които са експлоатирани и унижавани. Много от тях нямат договори, не получават почти никакви заплати и не знаят към кого да се обърнат. В тази връзка Министерството на труда и социалните дейности в Чехия е предприело специална информационна кампания, насочена към българските работници, за която даваме подробна информация.

Към горещото лято и желаните туристически дестинации Ксанти и Кавала ни връща Красимира Мархалева. Тя ни „отвежда“ и към едно от най-често посещаваните места във Виена – австрийския парламент.

Слънчево и топло лято на всички! И нека приливите и отливите на морето ви докосват, където и да сте.

Мария Захариева



Съдържание:

Българската общност 4–6

24 май – най-светлият, най-лъчезарният, най-българският! Празничен концерт по случай 24-ти май в Българското посолство в Прага | Краят на учебната 2014/2015 година в Съботно-неделно училище „Възраждане“

Накратко 7

Интересно 8–11

На гости на австрийските депутати | Един уикенд в Кавала и Ксанти

Българо-чешки връзки 12–19

Храбаловото Керско | България в дланта ми | Městečko jménem Mendocino | Посланик Лъчезар Петков посети Карловия университет

Култура 20–26

Антон Керемидчиев: Обичам сложните психологични роли | 21 международен панаир „Светът на книгата“ | За Георги Димитров – с кафе и опрощение

Годишнини 27–35

Тъжният клоун | 90 години от чудовищния атентат в „Света Неделя“ през 1925 г. | Николай Лилиев – 130 г. от рождението на нежния поет, с „мечти безплътнобели“

Актуално 36–37

24 май –

най-светлият, най-лъчезарният, най-българският!



Българско училище за роден език – Будапеща, Унгария



Българскоучилище „Кирил и Методий“ – Париж, Франция

24 май е най-светлият български празник, който изпълва душите ни с гордостта на народ, носител на непреходни духовни ценности и самобитна култура.

Наричаме го най-българския празник не само защото отдаваме почит на делото на светите братя Кирил и Методий, но и защото 24 май е уникален празник, на който ние, българите, отбелязваме духовното си пробуждане и вечния си стремеж към усъвършенстване чрез словото, образованието, науката и културата.

Ден, в който всички българи – където

и да са по света, запяват „Върви, народе възродени, към светли бъднини върви...!“

С този безсмъртен Химн, изпълнен от вокална група „Лира“, започна и празничното тържество в БСОУ „Д-р П. Берон“.

24 май бе особено вълнуващ, защото е празник на българската книжовност; празник е на най-малките ни азбукарчета, които, щастливи и горди, завършиха първи клас, празник е и на най-големите ни ученици – нашите скъпи абитуриенти, които успешно завършиха 12-годишния училищен маратон!

Гости на нашето тържество бяха Негово Превъзходителство г-н Лъчезар Петков, Посланик на Република България в Чешката република; г-жа Галя Димитрова, завеждащ консулска служба в Посолството; г-жа Татьяна Ангелова, първи секретар; представители на българските сдружения и организации в Република Чехия. Гостуваха ни и представители на българските училища, с които си сътрудничим по проект „Традиционни български празници“ на Европейската програма „Еразъм+“: Българското училище за роден език в Будапеща, Унгария, Българското училище „Кирил и Методий“ в Париж, Франция и Българското училище „Азбука“ в Дъблин, Ирландия.

Тържествената част от нашия празник бе посветена на епохалното дело на солунските братя Кирил и Методий – българските първоучители и всеславянски просветители, които полагат основите на нова писмена култура и определят за хилядолетия съдбата на Европа и на света.

Проследявайки делото на Кирил и Методий водещите, Маргарита Синапова и Калин Георгиев, представиха просветителската мисия на солунските братя, която има непреходно значение за духовния и цивилизационния път на българския народ.

Приветственото слово на директора на училището – г-жа Мими Михайлова, бе силно и въздействащо. Тя призова „да носим жив духа на творещото слово, да градим бъдещето чрез светлината на духовния подвиг на Кирил и Методий“.

Г-жа Михайлова връчи грамоти и награди на отличниците и на учениците, участвали най-активно в живота на училището: Маргарита Синапова, Борислав Трифонов, Калин Георгиев, Тансу Тахир, Кемалие Иванова, Емилиян Димов.

Сърдечни пожелания към ученици, учители и гости отпрати г-н Лъчезар Петков, Посланик на Република България.

Последва празничен концерт с прекрасните изпълнения на вокална



Тансу Тахир

група „Лира“ и танцовия състав на Българското училище в Прага, както и поздрав от нашите гости – представители на българските училища в чужбина, участници в проекта „Традиционни пролетни празници“.

Песните на вокална група „Лира“ ни доближават до красотата и доброто в живота, откриват пътя на творчеството. А вихрените танци изпълниха душите с радост и веселие. Празничната програма на учениците от българските училища в чужбина показва, че училището е мястото, където се съхраняват и актуализират традициите, че децата обичат българския фолклор – истинска съкровищница на идеи.

Гостите от Будапеща представиха драматизация на народната легенда „Сътворението на света“, учениците от Дъблин изпълниха стихове и свои творби, посветени на празника, а представителите от Париж – литературно-музикална композиция по стихове на Константин Величков. Празникът ни продължи с едно от най-вълнуващите събития в училищния живот: успешното завършване на най-малките – щастливите и горди любопитковци от първи клас. С грейнали лица на сцената се появиха първокласниците, които изпълниха своята последна за тази учебна година празнична програма, подготвена от тяхната всеотдайна и усмихната г-жа Емилия Пейчева.

Следващата част от тържеството бе посветена на абитуриентите – незабравимо събитие, предизвикващо радостно вълнение и малко тъга.

Приветствие към тях отправиха учениците от 11.клас, представяйки образите им чрез мултимедийна презентация. Развълнувана бе и г-жа Светла Болчева, техният класен ръководител, която поздрави своите /и наши/ свидни възпитаници с прочувствени слова в рими. Абитуриентите бяха поздравени и от денсформацията на нашето училище с хореографията „Съвършен“. И, разбира се, най-сентименталната част от днешния празник: сбогуването на абитуриентите с учителите и с любимото училище! Прощални думи, песни за раздяла, сълзи в очите, любопитство пред новите предизвикателства.

И пожелание: На добър час!

Този училищен празник остава трайно в съзнанието на всички, защото това е ден, благословен, ден – гордост и радост за всички българи, ден на българския дух. Нашите букви са нашата идентичност и достоен принос за многообразието на европейската култура. Те са българското културно наследство, съхранено от далечни векове до днес и ясно доказателство, че въпреки всички превратности на времето и съдбата, делото на братята Кирил и Методий е съхранено и до днес. А нашата мисия е да опазим това неизмеримо богатство и да го предадем на идните поколения.

Снежана Таскова



Извънредният и пълномощен посланик на България в Чешката република Лъчезар Петков поздравява присъстващите с празника



Вокална група „Лира“

Празничен концерт по случай 24-ти май в Българското посолство в Прага



На 21. 05. 2015 г. в Посолството на Р България в Прага се проведе концерт по случай 24-ти май. Той бе организиран от Посолството на Република България и БКИ в сътрудничество с Нов български университет. Празничната вечер започна с кратка реч на Негово Превъзходителство – г-н Лъчезар Петков, която беше

посветена на ролята на двамата равнопостоли за създаване на българската и славянска писменост. По традиция на този ден бе връчена грамота за заслуги при популяризиране на българската култура в Чехия. Високото отличие на Министерството на културата получи д-р Елена Крейчова, преподавател в Масариковия университет в Бърно. Своите награди получиха и учениците, и студентите, участници в конкурса за превод и за есе на тема „България в дланта ми“. За първи път в конкурса за превод и есе, организиран тази година от българската лекторка в Карловия универси-

тет – д-р Таня Янкова, се включиха освен студенти и учениците от БСОУ „Д-р Петър Берон“ в Прага. Сред наградените в раздела за есе са трима ученици и трима студенти /от Масариковия университет/, а в раздела за превод две места бяха заети от студенти от Карловия университет /първо и трето място/, а едно от университета в Пардубице /второ място/. Наградите бяха осигурени от БКИ в Прага и от сдружение „Възраждане“. Вечерта продължи с концерт на Ана-Мария Янакиева, Траян Костов и Юлиян Янев от Нов български университет. Те изпълниха песни, авторски композиции, джазимпровизации. Сред изпълненията, насочени към младите хора в залата, особен интерес предизвика народната песен „Девойко, мари хубава“.

Таня Янкова

Снимка: Мария Захариева

Краят на учебната 2014/2015 година в Съботно-неделно училище „Възраждане“

Краят на учебната година беше изпълнен с празнично настроение, с песни и сценични изяви. На 23-ти май отбелязахме Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. В празничната зала звучеше химнът „Върви, народе възродени“, който изпяхме заедно с ентузиазирани родители. Ликовете на славянските просветители украсяваха залата. През юни удари последният звънец за тази учебна година в Съботно-неделно училище „Възраждане“. Малките първокласници се разделиха със своите букварчета и ги предадоха на децата от подготвителната група, които през новата 2015/2016 учебна година ще бъдат вече в първи клас. На 14 юни в Галерията на Дома на националните общности първокласниците показаха пред учениците и гостите на тържеството, че могат да четат и пишат. За последния учебен час те бяха подготвили

специална програма, посветена на буквите. Второкласниците също зарадваха присъстващите със своите рецитации. Краят на учебната година носи винаги много радост, смях и планове за дългата ваканция, както и дългоочакваните удостоверения за завършено обучение. Заслужени благодарности от ученици и родители получиха учителките Галина Петрова, Красимира Карова и Полина Георгиева. Мили деца, скъпи учи-

тели, родители и ученици, чакаме ви след безгрижните летни дни да се завърнете с песента от полята и музиката на морето в училище „Възраждане“.

Мария Захариева



24-ти май в училище „Възраждане“

Снимка: архив на сдружение „Възраждане“

На 8 юни в София бе открит паметникът на българския владетел цар Самуил (997–1014 година).



На тържествената церемония присъстваха президентът Росен Плевнелиев, вицепремиерът Румяна Бъчварова, кметът на София Йорданка Фандъкова, както и бившият служебен премиер Георги Близнашки. Монументът е разположен до базиликата „Св. София“ в столицата. Инициативата за направата му е по повод 1000-годишнината от смъртта на българския владетел. Скулпторът Александър Хайтов обясни пред Нова ТВ, че светещите очи на владетеля символизират очите на всички ослепени български воители от византийския император Василий II през 1014 г. след битката край Беласица.

Българският филм „Каръци“ на известния режисьор Ивайло Христов получи голямата награда „Златен Георги“ на Московския кинофестивал през юни. Председателят на журито Жан-Жак Ано заяви при връчването на приза, че всички са гласували единодушно за българския филм, защото е бил най-силният в състезателната програма. Филмът „Каръци“ ще бъде пуснат по кината в България през есента.

„Време разделно“ на Людмил Стайков е българският филм на столетието.

Това стана след гласуване на зрители в класацията „Лачените обувки на българското кино“ на БНТ. С нея се отбелязва 100-годишнината на българското кино. Филмът „Време разделно“ събра 44.38 % от гласовете. „Козият рог“ на Методи Андонов е на второ място с 33.7%, следван от „Оркестър без име“ на Людмил Кирков (Източник: „Стандарт“).

Генералният директор на БТА Максим Минчев получи голямата награда на Международния медиен фестивал MediaMixx 2015. Призът за развитието на медиите и диалога между тях му връчи шефът на БНТ Вяра Анкова. Той е признание за приноса на проекта „Световни срещи на българските медии“. (Източник: „Стандарт“).

Независимият Institute for Economics and Peace Global, който е със седалище в Сидни, Австралия, съставя от 2007 г. Global Peace Index, **класацията на най-безопасните страни.** Чехия е на 10-то място сред 162 държави. На първо място е Исландия, следвана от Дания, Австрия, Нова Зеландия, Швейцария, Финландия, Канада, Япония, Австралия и Чехия. В Европа Чехия е на шесто място, Германия – на 16, а Великобритания – 39. САЩ заема 94 място. Накрая на класацията са Ирак и Сирия. (Източник: „Рефлекс“)

Българският бизнесмен Владимир Баланов основа държава на плаващ остров в Тихия океан, на около 16 000 км от България. Площта ѝ е 27 хил. кв. км. Новата държава е княжество Нова Атлантида и засега има 3-ма жители. Владимир Баланов се е вдъхновил за създаването на новата държава от Либерланд – основана през април тази година от чеха Вит Йедличка върху 7 кв. км земя между Сърбия и Хърватия (Източник: „24 часа“).

Генералният директор на ЮНЕСКО Ирина Бокова присъства на откриването на първата школа по чуждоезиково обучение по сугестопедичната методика на д-р Георги Лозанов в испанския курорт Марбея.

Оригиналната методика на Лозанов е призната от ЮНЕСКО през 1978 г.

15 436 българчета по целия свят учат в български училища зад граница.

Въпреки ограниченото време, децата учат български език и литература, история и география на България. Само две училища – в Братислава и Прага – са държавни. Другите се водят като неделни училища и са посещавани от учениците предимно в събота и неделя, а през останалите дни децата учат в местните училища. Такова е Съботно-неделно училище „Възраждане“ в Прага. Голяма част от училищата са финансирани по проекти на Министерството на образованието и науката. В Испания има 35 неделни училища, в Молдова – 14, в Украйна – 21, в Сащ – 29. Училищата развиват и богата културна дейност, свързана със съхраняване на българщината зад граница (Източник: „Новинар“).

Детско-юношески танцов ансамбъл „Пламъче“ от София участва на 22-ри Международен детски фолклорен фестивал „Куновско лято“ 2015 в Куновице, Чехия

от 17 до 22 юни 2015 г. На този престижен фестивал на Световната организация на фолклорните фестивали към ЮНЕСКО – CIOFF „Пламъче“ получи награда за артистично и впечатляващо представяне на българските народни танци.





Един уикенд в Кавала и Ксанти

В последно време гръцките градове Кавала и Ксанти са се превърнали в една от най-популярните дестинации за любителите на пътешествията, които туристическите агенции в България предлагат. Има няколко начина да стигнете до там. По-бързият и пряк път е през Благоевград и граничния пункт „Кулата“, а по-дългият, стръмен и тесен, с много завои, но далеч по-живописен, е през ГКПП „Златоград“. Изберете ли него, препоръчително е да пре-noщувате в Златоград или в някое друго родопско градче, както и да пътувате с лека кола.

Кавала

Преди да поемем към Беломорието, задължително трябва да разлистим туристическите справочници, за да се запознаем с историята на двата беломорски града.

Град Кавала представлява връзката между географските области Македония и Тракия. Неговото стратегическо и търговско значение за региона е безспорно, защото е разположен на стария римски път Виа Егнация и се явява главно пристанище в Източна Македония.

Възникнало като колония на о-в Тасос в средата на VII век пр. н. е., първоначално селището се е наричало Неаполис (на гръцки език „новият град“), в близост до златоносната планина Пангей. Второто си име — Христополис („градът на Христос“) — градът получава през VIII–IX век, вече като част от Източната Римска

империя (Византия). Това е период на икономически просперитет за града. През първата половина на IX век, по времето на хан Пресиян, градът заедно с Беломорието влиза в границите на България. В XIII век византийският хронист Акрополит разказва, че самият град и околността са силно побългарени и това прави невъзможно задържането им под византийска власт.

Повратен момент в историята на града се оказва османското нашествие през XIV век. През 1387 г. Христополис става част от Османската империя. През следващите столетия градът е обект на венециански и флорентински атаки, а в началото на XVI век се сдобива, за пореден път, с ново име – Кавала. По това време единствената защита за населението е оградната стена около стария град, която вече не може да

изпълнява защитните си функции и около 1530 г. започва обновлението на града. По заповед на султан Сюлейман I Великолепни са построени новата градска стена и днешният символ на града – акведуктът Камарес, който ще видите още с влизането си в пристанищния град. Акведуктът представлява колосална конструкция, която се състои от 60 арки и главната му функция била да снабдява града с вода. Друга забележителност на града, която трябва непременно да видите, е църквата „Света Богородица“.

Град Кавала е освободен от османска власт по време на Балканските войни (1912–1913). През октомври 1912 г. македоно-одринското опълчение и войските на българския родопски отряд влизат в града без нито един изстрел. Кавала остава в български ръце само до Междусъюзническата

война, през лятото на 1913 година, когато в него влизат гръцки войски и според Букурещкия договор от 10 август 1913 г. Кавала е предаден на Гърция. Макар че по време на Първата световна война българската армия завзема града, след нейния край той отново попада в пределите на Гърция. По време на Втората световна война българската армия навлиза в Беломорието и поема администрирането на града и областта. Кавала става водещ крайбрежен български град в новоосвободената беломорска област. По силата на подписаното примирие през есента на 1944 г. българската армия отново е принудена да се изтегли от областта. Периодът на Студената война прави Беломорието и Кавала недостъпни за обикновения българин, а границата с Гърция се превръща в Берлинската стена на Балканите.

Ксанти

След Кавала потегляме към едно друго живописно родопско градче в Беломорска Тракия, Ксанти, което се намира само на 56 км. В сравнение с Кавала, Ксанти не може да предложи толкова туристически забележителности, но тесните калдъръмени улички, по които често могат да се видят туристи, го правят не по-малко привлекателен и романтичен.

Подобно на Кавала, Ксанти има богата история. Разположен в Североизточна Гърция, той е сред главните

градове на историческата област Западна Тракия. Известия за съществуването му датират от IX в. пр. Хр. Градът възниква като малко селище, с множество драматични моменти в своята история – чужди нашествия, природни бедствия, конфликти, граждански войни. Например, в резултат на голямата чумна пандемия от 1347 г. населението на Ксанти намалява драстично. От тази ситуация се възползват османските турци, които не само завземат региона, но и колонизират областта със заселници от вътрешността на Мала Азия, създавайки мюсюлманското селище Йенидже, докато Ксанти си остава главно православен.

До 1715 г. жителите на Ксанти се препитават главно с производството и търговията с тютюн в цяла Европа. След като през 1870 г. мюсюлманското селище Йенидже е изгорено до основи, търговията се прехвърля към Ксанти, който по онова време имал население от около 10 000 жители. През 1891 г. близо до града е прокарана железопътна линия, основават се училища и търговски представителства в региона. В края на 19 в. Ксанти става седалище на един от комитетите на ВМОРО, но през пролетта на 1908 г. властите разбиват дейността му, а българската църква е изгорена. По време на Първата балканска война Родопският отряд на ген. Стилиян Ковачев освобождава Ксанти, но през Междусъюзническата война



градът е окупиран от гръцката армия. По силата на Букурещкия мирен договор градът и Западна Тракия влизат в пределите на България. Българското правителство прави редица инвестиции в инфраструктурата на областта. Построени са железопътната линия, свързваща Пловдив с Бяло море, както и редица училища и здравни заведения. След Първата световна война, по силата на Ньойския договор България губи излаза си на Беломорието. Ксанти и прилежащата му територия стават част от Гърция.

Двадесет години по-късно, по време на Втората световна война Втора армия влиза в Беломорската област и поема нейното администриране, но след края на войната тя отново става част от гръцката държава ... и недостъпна за нас, българите, в продължение на половин столетие.

д-р Красимира Мархолева





На гости на австрийските депутати

Сградата на австрийския парламент се смята за едно от най-посещаваните места във Виена. Построено през втората половина на XIX век в духа на древногръцката архитектурна традиция, творението на Теофил Ханзен олицетворява австрийския национален суверенитет и същевременно представлява един от символите на модерната демокрация.

История на създаването на австрийския райхсрат

За построяване на сградата на австрийския райхсрат („имперски съвет“, както тогава се е наричал парламентът) за пръв път се заговаря след революцията от 1848–1849 г. в Австрийската империя. Тази идея придобива по-конкретно измерение в началото на 60-те години след издаване на т. нар. Октомврийска диплома (1860) и т. нар. Февруарски патент (1861), които прокламират въвеждането на конституционно управление и създаване на двукамарен парламент. Това неизбежно поражда нуждата от издигането на сградата на райхсрата. Император Франц Йосиф I (1848–1916) нарежда в центъра на столицата да се построят представителни сгради – на Парламента, на градската община (дн. *Rathaus*) и на Университета. През 1864 г. няколко авторитетни архитекти са поканени да предложат проекти за сградата на парламент. Първоначалният план е предвиждал изграждане на две отделни сгради – едната за Камарата на депутатите, а другата – за Камарата на благородниците. В крайна сметка се взема решение да се построи само една сграда. През 1869 г. на датския

архитект Теофил Ханзен (1813–1891) е възложено да изработи проект на сградата, който той представя две години по-късно. Изборът на Т. Ханзен за архитект на сградата на райхсрата не е случаен. Той получава солидно за времето си образование – след завършване на Кралската академия по изкуство в Копенхаген в продължение на няколко години специализира в редица западноевропейски градове (Берлин, Инсбрук, Тренто, Венеция, Верона и др.). По време на неколкогодишния си престой в Атина Т. Ханзен участва в реконструкцията на части от Акропола, както и в построяването на Атинския университет (1837–1842), Академията на науките и Националната библиотека на Атина. Спечелил си репутацията на известен архитект, през 1846 г. той се премества да живее във Виена, а 20 години по-късно получава австрийско поданство. Годишите, прекарани в столицата на Хабсбургската империя, Т. Ханзен посвещава в проектиране на редица представителни сгради, дали облика на града – сградата на Оръжейната палата, гръцката православна църква, Академията за изящни изкуства, където той преподава от 1868 г.

Архитектурен стил

Изграждането на сградата на австрийския парламент се превръща в делото на живота на Т. Ханзен. Според замисъла на главния архитект дължината на сградата трябва да е 151, 68 м и широка 132, 72 м. Строителните работи започват през юли 1874 г. и продължават едно десетилетие, чак до 1883 г. Т. Ханзен използва материали от различни части на империята. По този начин той иска да представи парламента като символ на единството на монархията и на толерантността между отделните народи. Осезаемо то „присъствие“ на древногръцкия („неокласически“) архитектурен стил се обяснява не само с интереса на Т. Ханзен към античното изкуство и с годините, прекарани в Атина, но и с желанието му да напомни за политическите и духовните ценности на елините и така да превърне парламента в олицетворение на демокрацията и свободата, най-хуманния принцип, на който се крепи едно общество. Тази идея е заложена и при скулптурите, които също носят „почерка“ на датския архитект. Освен автор на проекта, той е и негов технически ръководител и затова ревностно следи да не

се наруши хармонията между стила на интериора и външния облик на сградата.

Скулптурна символика

Всички статуи съдържат в себе си определена символика. Така например, издиганият се пред парламента с внушителни размери фонтан символизира един от фундаменталните принципи на модерната правова държава – разделението на властите. На централно място се извисява величествената фигура на древногръцката богиня Атина Палада (висока 5,5 м), олицетворяваща мъдрото управление. В едната си ръка тя държи малка статуя на древногръцката богиня на победата Нике, а от двете ѝ страни „седят“ две женски фигури, които символизират изпълнителната и законодателната власт. Зад фонтана се издигат скулптурите на четирима древногръцки (Тукидид, Полибий, Ксенофон и Херодот) и четирима римски (Юлий Цезар, Тацит, Ливий и Салуст) историци – недвусмислен намек към политиките за отговорността, която носят пред историята и идните поколения. Статуите на укротителите на коне, които се намират в долната част на рампата, се смятат за своего рода призив към членовете на парламента да „укротяват“ и „обуздават“ своите политически страсти и емоции. Колесниците с впрегнати коне, теглени от богинята на победата Нике, разположени върху страничните части на покрива, символизират триумфа на парламентаризма.

Друга част от скулптурите и статуите олицетворяват австрийската монархия и държавност. Над главния вход

на парламента е изобразена женска фигура, символизираща имперска Австрия, пред която представителите на отделните съсловия и на наследствените земи на Хабсбургската корона изказват своите почитания. Над рампата и колоните при централния вход се издига 38-тонен мраморен релеф, в чийто център и на позлатен фон е изобразен император Франц Йозеф I (1848–1916) като римски император. В центъра на басейна, който събира бликащите от фонтана води, посетителите могат да видят поставените върху пиедестал четири скулптурни творения, символизиращи четирите главни реки в бившата Хабсбургска монархия – Дунав, Ин, Елба и Вълтава.

Интериор

Влизайки през централния вход на парламента, посетителите най-напред се озовават в т. нар. *Горен вестибюл* със своите 6 колони, високи 7 метра, изработени от червен италиански мрамор. Отляво и отдясно великолепно украсени стълбища водят към т. нар. *Долен вестибюл*. В стенните ниши са поставени мраморните статуи на древногръцките богове и богини – Зевс, Хера, Аполон, Атина Палада, Хермес, Посейдон и др. В *Централната зала* на парламента (*Peristyle*) със своите 24 мраморни колони в коринтски стил император Франц Йозеф I е трябвало да произнася своето тронно слово, с което да открива сесиите на парламента. Това така и не се случва, понеже императорът отказва с мотива, че той никога не е възпитаван да играе ролята на конституционен монарх. Вдясно от Централната зала се намира приемна стая, в която депутатите се

срещат със своите избиратели. Дъното на залата води до т. нар. „*Син салон*“, където председателят на Националния съвет приема чуждестранни делегации, дошли на официално посещение в Австрия. В салона са окачени портретите на всички председатели на Националния съвет от 1945 г. насам. Далеч по-внушителна е *историческата зала на Камарата на депутатите*, която е разположена в дясното крило на сградата. Тя има полусферична форма и по този начин имитира древногръцките амфитеатри. По стените има издълбани ниши, в които са поставени статуите на известни древноримски политици – Нума Помпилий, Цицерон, Сенека, Квинтий Максимус и др. В тази зала новоизбраният австрийски президент полага клетва пред Федералното събрание.

Туристическата обиколка включва и *залата на Федералния съвет*, където в миналото са се събирали благородниците, както и *бившата Церемониална зала*, където по времето на Австро-Унгария, са заседавали т. нар. Делегации, излъчвани от унгарския и австрийския парламент. Разходката из австрийския парламент обикновено завършва в *залата на Националния съвет*, която е разположена в лявото крило и има далеч по-съвременен архитектурен облик. Първоначално тя е служила за заседателна зала на Камарата на благородниците и затова нейните размери са по-малки. По време на бомбардировките през 1945 г. залата е разрушена и в сегашния си вид съществува от 1956 г., когато е реставрирана.

д-р Красимира Мархолева



Историческата зала на Камарата на депутатите



Фасадата на Парламента

Храбаловото Керско

Има неща, които просто трябва да се случат. Висят си там някъде, в небитието, и чакат своя подходящ момент. А може би и подходящият човек, който да ги откачи от космическата закачалка и заедно да ни споделят.



Иржи Менцел и Васил Самоковлиев

Пред най-светлия български празник

Миналата година се отбеляза стогодишнината от рождението на Бохумил Храбал. По този повод с колегата бохемист и преводач, доста по-млад от мен, а вече доцент – Добромир Григоров, и двамата храбалофили – взехме половинките си и с неговата кола отпрашихме към Нимбурк. Там, на площада, в центъра, има дървен паметник на големия чешки писател, с когото ние естествено се снимахме, после обикаляхме край пивоварната, където се разиграват повечето случки с прочутия храбалов чичо Пепин. То се знае, че пихме и постршижинско пиво и пак тръгнахме по паметни знаци за сладкодумния особняк. Край Лабе, недалеч от дома, където е живееела някога фамилията Храбал, маси и пейки за отдих, а наоколо котки – най-добрите приятелки на писателя през последните години на тъжната

му самота. Решихме, че в най-скоро време ще прескочим и до Керско, да посетим и гроба му и да се поклоним пред паметта му. Да, ама не, както би казал някой. По пътя назад към Прага спряхме да заредим на бензиностанция, някаква влюбена девойка объркала бензина с нафта, та по едно време колата взе да пуши, спряхме, слязохме, и докато да дойде пожарна, тя вече гореше. Не е за вярване, нали? Та с пътуването до Керско бе дотук. И пак е пред най-светлия български празник. Вечерта най-неочаквано звъни мобилът. Слагам очилата, кой ли може да е... Трябва да е някой нашенец, чехите по туй време не звънят, не било прилично. Познах – Гинка, колежка преводачка, с която се знаем от години, но не сме си никак близки. Свързват ни най-вече взаимна симпатия и тук-таме по някоя сладка приказка при срещи по разни български мероприятия в Прага. А, и една-две

размени на информация по телефона, за да я имам в паметта.

– Какво мога да направя за теб? – питам след дежурните поздравии и разменени реплики за здравето. – По-скоро аз искам да направя нещо за теб. Знам колко обичаш Храбал, че си го превеждал, та ми хрумна, че мога да те зарадвам. Имаш ли групи за събота и неделя? Или някакви планове с Татяна?

– Не – отвръщам озадачен, – какво имаш предвид, и то с Храбал?

– Не знам дали съм ти казвала, че имаме вила в Керско, където живееше във вилата си и Храбал. Тази година се навършват 80 години от основаването на тази вилна колония и местната община организира тържества, които свързва и с Храбал. Поканили са Менцел и артисти от филма му „Празниците на кокичетата“, нали знаеш, сниман е там. Та решихме с мъжа ми да ви водим в Керско.

Как да не знам! Менцел и един от най-любимите ми негови филми по Храбал. Повече не ми и трябваше, дори и не се вслушвах в подробностите. – Ясно, с удоволствие, много приятно ни изненадваш.

Уговаряме си среща за следващия ден, 23 май, събота, и по обяд вече сме на вилата.

Подробностите около живота и пати-лата на Гинка и невероятно симпатичния ѝ мъж Пепа, отявлен българофил, с българска диплома на агроном, както и „досието“ им и описанието на вилата спестявам. Не мога обаче да премълча обстоятелствата, които вече почти петдесет години ги свързват в естествен, хармоничен брак с двама сина лекари и пет внуци. Пловдивска студентска любов от 60-те години на миналия век в рамките на СИВ. Че студенти, които следват в чужбина, тръгвайки си за дома, често заедно с дипломата вземат със себе си и някоя от колежките си, ми е добре познато от университетската ми кариера. Българин с чехкиня съпруга (много по-срещано бивша) колкото щещ и заради морето, но българка с чех, туй е доста рядко. Затова пък май и много по-успешно. И винаги личат хармонията и чувствата. Поне аз така ги виждам у артистите Йержабкови, например, които познавам отдавна, зад същото твърдение заставам и при Гинка и нейния Пепа, с когото искрено си стиснахме ръце, преди да седнем в неговата Октавия и да поемем към Керско.

Опознаваме се по пътя на чист български. Моето чувствително към родния ни език в устата на чужденец ухо отбелязва лек чешки акцент в мелодиката, но пък с възхита попива точната граматика и богатата лексика. Погълнати от приказки за Пловдив от далечната младост, дори и не усещаме, че вече сме в Керско.

Керско

Една от най-известните вилни колонии край Прага, на не повече от 40 километра, посока Нимбурк, Подебради. През 1934 година тогавашният собственик на боровата гора я разделя на парцели, очертава път, алеи и започва да я продава. Първоначално се е очаквало да възникне курорт с хотели и минерални бани с води от подземния басейн на Подебради, но

не се получило. Продажбата на парцелите и строежът на вилите продължава и след войната, нови сгради се строят и днес.

Нас, то се знае, ни очарова с природата си. Уж равно, а навсякъде борове и елхи, които ние, българите, обикновено свързваме с високите места. Въздухът чист, да го режеш. И птича песен. Сред тази красота и това спокойствие вили какви ли не – от малки до големи, от стари до ултрамодерни, без да липсва и съвременната новобогатска кичова бутофория. Обедняващо у всичките тях е чак смайващите с размерите си дворове, сред които се издигат споменатите сгради и дървета зад различен тип мрежи, огради и зидове. Нас ни вълнуваше обаче само Храбал. Навсякъде по пътя рекламни табла, стрелки, сочещи насам и натам по наречени днес вече Храбалови пътеки. Аз съм във възторг, че виждам ловджийската кръчма „Хайенка“, където се изяжда от двете ловни дружинки скандално прасе, приготвено с два вида гарнитура – зеле и шипков сос, кулминацията в тънкия хумор на Храбал и Менцел във филма „Празниците на кокичетата“. Спираме до някакъв културен център, където дъни музика и певци и певици се надпреварват в създаването на добро настроение. А то видимо не липсва и без тях. Народът, грабнал халбите, чака чинно на опашката пред въртящото се на шиш прасе, от което артистично и със замах млад мъж дялка парчета печено месо. Мен това не ме съблазнява. Не обичам народните веселия по сценарий от време оно, когато сам трябваше да ги организирам. Аз искам на бира в ловджийската кръчма.

Среща с любимия режисьор Иржи Менцел

Но преди това съвестно и с интерес разглеждаме солидната документална изложба за живота и творчеството на любимия Храбал. И в един миг периферно зървам другия си, все още жив и здрав, любимец – Иржи Менцел. Още като чух от Гинка, че на тържеството са поканили и него, вече знаех, че непременно трябва да се запозная със световния режисьор. И ето го моментът!

– Пепо, действай, отиваме при Менцел, ще го помоля да ми разреши да ни снимаш заедно.

В бял летен костюм той тъкмо сяда на пейката пред маса в опъната за случая палатка. Използвам, че още не са го заговорили присъстващите и по всички правила на чешкото благоприличие се извинявам за безпокойството, представям се като български бохемист и преводач на Бохумил Храбал, след което казвам:

– Господин Менцел, позволих си да ви обезпокоя, защото има нещо което ни свързва с Храбал и това е „Английският крал“. Вие го филмирахте, а аз го преведох на български език. Ще ми разрешите ли да се снимам с вас, за да ви покажа на приятелите си в България, които като мен също много ви ценят. Познават всичките ви филми, гледали са и ваши постановки в софийските театри. А аз се възхищавам на филмите ви още от първия „Строго охранявани влакове“, който през 1967 година гледахме като студенти на чешки в Чешкия център в София.

– О, това беше толкова отдавна – май друго не каза оскаровият режисьор, аз сложих ръка на рамото му и двамата отправихме поглед към обектива на Пепа. Личният ми фотограф, естествено, обръщайки се към Менцел с „Маестро“ вече бе поискал разрешение.

Абе уж съм надраснал суетата и респекта пред авторитетите, ама май се изложих. Не бях съвсем във форма, имах чувството, че говоря глупости и че дори заеквах. Трябваше да си призная, че направо си бях притеснен и гледах час по-скоро да се измъкна от тази досадна за всеки популярен човек ситуация. Така де, седиш си някъде със свои хора и се домъква някой досадник и иска нещо от теб – я автограф, я да се снима с теб (както аз в случая), я да ти каже някоя глупост. Случвало ми се е, като съм бил навремето в ресторант с Хелена Вондрачкова, Хелена Ружичкова или с Иржи Корн, напоследък и с Вилма Цибулкова и Мирек Ецлер. Абе досадно си е, не можеш да си кажеш приказката от навлеци. Затова и побързах, след като още веднъж се извиних, да изчезна от кръгозора на любимия режисьор. Стигаше ми, че Пепа бе направил чудесни снимки, а мене ме чакаше удоволствието да ги разпространя с гордост сред приятелите си.

Приказката за гледната точка

Интересът ми към така нареченото тържество беше до тук. От там нататък цялото ми внимание бе погълнато от постршижинската бира и атмосферата в двора на кръчмата, където народът съвсем по чешки искрено си се кефеше на хубавото време и почивния си ден и едва ли се сещаше за Храбал. А аз всичко свързвах все с него. Сякаш някъде над нас се носеше духът му, знае ли човек. И пак нещо, което е трябвало да се случи. След изпитите бири, след гостоприемната трапеза на домакините и сладките приказки на български, сред свежото утро на другия ден, на верандата пред вилата на Гинка и Пепа, с шише бира пред себе си – герой на Храбал. От местните, и той Пепа. Сякаш заради мен напуснал за малко страниците на любимия разказвач, за да ми напомни приказката за гледната точка.

– Тук никой не го обичаше, не беше добър човек – подхваща над стокилограмовият Пепа, наливайки в огромния си търбух вече втора бира.

– Защо смятате, че не е бил добър човек, сторил ли е някому зло?

– Не, ама никого не зачиташе...

– Това не значи, че е бил лош, просто особняк.

– Да бе, бурсук.

Опитвам се да му напомня, че тленният Храбал вече го няма, че написаното от него е вечно, че цял свят му се възхищава и ще му се възхищава, докато има хора, които четат. Че те, местните, трябва да са горди, че е чех и че са го познавали. Той се съгласява, но аз чувствам неговото неизречено „да, ама...“

Оставяме настрана различните си гледни точки, но не напускаме темата. Излиза, че въпросният Пепа дълги години е общувал с Храбал, още като купува вилата си през 60-те години, помагал му е да се устрои с каква ли не работа, после като кръчмар му давал на вересия бира, ако не се е намерило кой да го почерпи. Узнавам, че в неговата кръчма са празнували 55-тата годишнина на писателя най-близките му приятели, че почерпката завършила със скандал и полиция. Нашият нов познат се оказва и местният гробар. Напомня, че Храбал, по негово желание, е погребан в тежък дъбов ковчег с надпис „PIVOVAR POLNÁ“, това го знаех, но

добавя нещо, което много ме развесели. В гроба му, до ковчега е заровена и... тарга бира! Ах, тази бира, сакрално чешко питие, издигнато в култ от Храбал! Спомнете си неговата любима кръчма в Прага „U Zlatého tygra“! Ами филмът на Менцел по негов сюжет „Подстригването“?!

Всичко това аз, то се знае, премълчавам. Събеседникът ми едва ли би ме разбрал. Не искам да го обиждам, народен, простоват човек, но неволно се сещам за една нашенска приказка за кладенчовата вода.

Гробът на Храбал

Разделяме се с новия си познат, домакините уточняват някои подробности по ангажиментите му, които той е поел към тях, а ние се стягаме да посетим гроба на Храбал. Малката ни компания от трима българи и един чех, искрен българофил, бе решила, че най-достойно отбелязване на празника на славянската писменост по нашенски ще е поклонението ни пред паметта на един от най-великите славянски писатели на двасти век. Гинка набира голям, красив букет от разцъфтялата си градина пред вилата, качваме се на Октавията и потегляме към гробището на близкото село Храдишко. Излишно е да питаме кой е гробът на Храбал. Встрани от желязната порта на малкото, но спретнато място на вечния покой, има голямо табло с фотографии и подробности за гроба на семейство Храбал. Той е направен по поръчка на писателя, което личи по фотографията, където се изправил в целия ръст до него. Тук е пренесъл от Нимбург, не зная дали костите или праха на родителите си, на колоритния си чичо Пепин, тук е положил брат си и съпругата си. Тук са погребали и него, след като през февруари 1997 година, хранейки гълъбите, падна от прозореца на петия етаж на университетската болница „Мотол“. Дали го е направил нарочно или така му било писано, остава въпрос, но мнозина знаят, че представата си за собствената кончина е описал така: „...когато гълъбите на крилето си ме понесат към рая...“, цитирам по памет. А аз за себе си съм сигурен, че всичко е аранжирал. Отиде си и както живя, артистично, паприра излишните приказки. Защо съм убеден ли? Защото на уговорената ни среща с него и с негов близък приятел,

мой познат, в „U zlatého tygra“, на която Храбал не дойде, защото бе постъпил в болница, аз получих негова снимка с подпис и посвещение. Той е знаел, че ние няма да се срещнем! Ах, как искрено и много плаках, когато чух по радиото, че е починал! Та само след два-три дена трябваше да го посетим и общият ни близък да ме представи като негов ценител и преводач. Мислех, че ще бъде обявен национален траур, та нали литературният свят го призна за най-добрия писател от втората половина на двасти век! Нищо подобно! Дори съобщаването за кончината му бе лишено от нужното достолепие, което той заслужаваше, не си спомням дори дали по телевизията излъчиха, както е прието в подобни случаи, филм по негова книга. Както и да е, това бе отдавна, опитвам се да го забравя. Сега искам само едно – да се поклоня пред паметта на писателя, с когото дълго и задълбочено духовно общувах, влязох му под кожата и в мислите, разговарях приятелски наум с него, смеех се и плаках над текстовете му, радвах се, че съдбата ме дари с огромната чест да го направя достъпен за българските читатели, че усилията ми бяха оценени и получих признание...Лесно откриваме гроба. Самият Храбал по каменния монумент липсва. Дори и името му. Има само изсечен надпис „Семейство Храбал“. Но че тук идват заради него, личеше от няколкото свежи букета във вази, към които прибавихме и ние нашия, много и всякакви котки, керамични и дървени, и... бира! В кутийки и шишета! Но най-силно ме впечатли голяма цветна брошура с портрета на писателя и числото 100 над него, подпряна на лицевата страна на каменната плоча. Взех да я прегледам и онемях. Тя бе на унгарски, явно издадена по повод сто годишнината от рождението му. Дали не е оставена от преводача му на унгарски, помислих си, съдейки по себе си? Който и да е, вдигнал се е чак от Унгария, за да изрази почит, уважение, преклонение.

А местните?

Не бил добър човек... Спомням си библейската мъдрост, че никой не е пророк в родината си и тъжно се усмихвам...

Та така...

Васил Самоковлиев

България в дланта ми

Първото, което ми дойде на ум, когато прочетох темата, беше песента „Една българска роза“. Тя е част в редицата от българските символи. Казанлъшката роза – спомен за най-хубавата за мен част на България. Тя ми напомня и за музиката, която е нещо особено за всяка една страна. И най-вече за българската, която е наистина незабравима!

Като седя и размишлявам какво е България за мен, ми се привижда един сън за една мъничка карта на България, която описва формата на моята длан. Там нося като в портмоне всички мои познати, които живеят в България и които ми липсват. Когато си поискам, дланта ми се превръща в един таблет. Всеки от моите български приятели си има своя знак или икона там и аз мога да докосна когото си искам, и да разговарям с него. Ако погледна сега своята длан, ми се струва, че тя има кафяв цвят. Сигурно заради това, че повечето от моите близки, които си нося в своя таблет в съня, са роми. Те даже бяха най-близките ми хора в Стара Загора, където прекарах една година като доброволка. На всеки един от чехите бих препоръчала да опитат да работят като доброволци известно време. Може би след това няма да са толкова егоистични, и даже слепи към бедите на хората. Обаче в днешно време такава нагласа не се оценява. Даже обществото смята човека с добро сърце за слаб и всеки иска да печели от неговата доброта. Но човешкият живот не се измерва само с печалбите, нали? Мисля, че работата с ромските деца беше голям късмет за мен. Много неща съм научила от тях – търпение, радост, а също и че всеки ден човек трябва да живее така, като че ли този ден може да е последен.

В един момент пред очите ми се появяват всички тези деца, в таблета ги виждам като образи, които представят семейна снимка. Къде са сега? Някои от тях вече са пораснали много, даже вече имат свои деца.



Вероника Хабичовска (отдясно) – носител на втора награда за есе

Сега избирам снимката на едно красиво момиче. Казва се Румяна. Много често мисля за нея. Когато аз работих там, тя беше на единадесет години. Доста енергична. Живяла с баба си и дядо си, защото майка ѝ избягала от семейството и баща ѝ се отказал от нея след това. Неразбираемо беше за мен, че той е живял в съседната къща с друга жена, с която е имал други деца. Горката Румяна! Но нейният най-важен проблем беше това, че въпреки възрастта, тя изглеждаше почти като възрастна жена, и то доста хубава. Едно добро момче – Ганчо – се влюби в нея. Той беше изключение сред ромите, бих казала, защото е учил в средно училище. В един момент бащата, който не се беше интересувал от дъщеря си, изведнъж започна да се меси в живота ѝ. Ганчо се страхуваше, че ще омъжат Румяна за някого друг. Румяна забременя на 13 години и се омъжи за Ганчо, а на 14 години роди дете. Разбира се, тайно. Последните новини, които чух за тях, не бяха много оптимистични. Много тежко е за Румяна да възпи-

тава своето дете, защото всъщност самата тя е още дете. Тъжно ми е за тях. Много бих искала да им помогна.

Сега разглеждам 4 снимки – на три сестри и техния брат Ангел. Тяхната майка ги напусна, а баща им беше алкохолик. Баба им се грижеше за тях, обаче беше стара и нямаше вече много сили. Колко пъти тези сладки деца са се хранили при нас, колко пъти трябваше да ги обезвъшляваме... Наистина голяма мизерия срещнах там. Жал ми е, като гледам всичките снимки на моите мили деца. За много малко от тях мога да кажа, че имат двама родители и че детството им е било хубаво.

А сега ще разгледам папката със снимки от българската природа, която е вълшебна. Имах възможност да видя най-вече планините. Участвах в походи през Родопите, които са пълни с природни богатства. Там има изключително много видове растения. Също така бях на палатка и в Рила. Това беше доста трудно, защото моят спален чувал не беше с добро качество и почти

всяка нощ треперех от студ. Но гледката от Мусала и Рилските езера си струваше. На всеки турист препоръчвам да се докосне до българската природа.

Сега обаче трябва вече да изключи таблета си. В противен случай бих станала прекалено носталгична. Но съм наистина щастлива, че можах да прекарам толкова хубаво време

в тази вълшебна страна и че мога да нося всички свои спомени навсякъде със себе си.

Вероника Хабичовска

България в дланта ми



Мартин Климеш – носител на първа награда за есе

време щастлива и слънчева крайбрежна страна с немодерни, но въпреки това ведри и винаги усмихнати, почти разголяени хора. Заедно с това един път, когато съм бил горе-долу на осем години, узнах, че моите баба и дядо са прекарвали една от своите отпуски в България точно девет месеца преди раждането на дъщеря им, която по-късно е станала моя майка. Заради това мога да предполагам, че в известен смисъл и аз имам части-

оплакват колко им е трудно в университета, или след изтощителна работа заминават на някой курорт, на мен ми е почти смешно, тъй като именно образованието ми даде възможност почти без грижи за парични разноски свободно да пътувам, да опознавам другите нации и култури и да уча езици. Така че имах твърде големи възможности да пътувам из България. Когато тръгнах за България за първи път, все още се чудех с какви изненади на модерната цивилизация ще се срещна там, и във Велико Търново, – първата ми цел в тази страна, наистина се натъкнах на неочаквани, дори съвсем непредвидени, поразителни неща. Още от пръв поглед разбрах, че това място е изключително не само за българите заради историческото си значение, но че в него има и неопишуема атмосфера. Със своите калдъръмени улички, които очевидно не са предназначени за автомобили, а по-скоро за коне, и старинни цветни възрожденски сгради, над които се надвисва величествената крепост Царевец, градът излъчва такава енергия, която просто трябва да се преживее. Старата част на Търново със своите паметници, чешми, цветя и много котки, несъмнено може тихо да разказва своите истории, за които да не стигне един обикновен човешки живот. Макар че човек в България – също като в Чехия – може да намери тъмни следи на безпристрастния американски капитализъм и жестокия съветски комунизъм, богаташи и сиромаси, мързеливи и разглезени, заедно с целеустремени и работливи хора, все пак си позволявам да твърдя, че България предлага определени, невероятно автентични феномени, които на

България винаги е била за мен тайнствена страна. Естествено, не си спомням точния момент, когато за пръв път чух за нея, но в ума ми са се отпечатали разказите на дядовците ми, които са прекарвали по две или три отпуски на златистото и вълшебно черноморско крайбрежие. Техните приключения, заедно с черно-белите снимки, пълни с усмихнати летовници с безвкусни бански костюми и прически в стила на седемдесетте години, ме накараха да смятам, че България сигурно е приличала на европейски Хаваи, по онова

чен български произход. Когато започнах да се интересувам от Балканите по-сериозно, постепенно осъзнах, че България може да ми предложи много повече от привлекателно море, въпреки че в моята страна, а също и на Балканите, тя се смята по-скоро за безинтересна и според някои дори не съвсем безопасна държава. Аз, въпреки всички препятствия и предрасъждания, желях да я обходя, и трябва да подчертая, че резултатът ми костваше доста усилия. Винаги, когато моите приятели и бивши съученици се

други места вече не съществуват. Разбира се, че опознаването на страната не ограничих само с Търново. Тук разбрах какво означава България не само като точка на картата или речникова статия, но и като феномен, т.е. каква може да бъде нейната роля и полза в днешния твърде глобализиран свят. Когато разглеждах древните обители, крепости или очарователни селца в Родопите, където сякаш времето е спряло, се срещнах с истинско гостоприемство. Естествено, в пътеводителя за всяка страна може да намерите, че е много гостоприемна, което обикновено не е истина, тъй като там, където туристите стават често явление, гостоприемството и искреността изчезват. Но в България не е така. И ако местният любопитен селянин спре и предложи най-напред кафенце и после домашно сирене, наденица и пърленка, които е пригот-

вил със собствените си ръце и от хранителни продукти от своите животни, и накрая – дори ношувка в своята селска къща, изглеждаща като от деветнайсети век, не само че не може да отхвърлите неговото гостоприемство, но също ще осъзнаете колко безсмислени са всичките хотели и „биопродукти“. Този селянин ви възприема като човек и пътешественик, не като източник на пари, и това е най-важното. Смятам, че всички държави в Европа успяха да запазят някои от своите забележителности и парченца девствена природа. В България тези привлекателни места не са така „мъртви“ като в Чехия, Австрия или Италия, където природните феномени са обкръжени с тълпи от туристи. Когато посетите някой архитектурно-етнографски комплекс в тези страни, екскурзовод ще ви представи

всичките дейности и занаяти като нещо, което е съществувало в далечното минало, обаче ако посетите Етъра край Габрово в България, ще видите не имитация на нещо несъществуващо, а нещо живо, работещо, действително. Заради това съм толкова вдъхновен от България. Затова по мое мнение би трябвало в България да не се намаляват стадата с овце, занаятите, живи – и днес приложени – традиции, защото и овцевъдът може да е модерен, може да използва интернет и джииесем. Не е задължително овцевъдството да остане в миналото, защото, ако изчезнат стадата, природата, традициите, ще изчезне и същинската България. А аз се надявам, че това никога няма да се случи.

Мартин Климеш

Městečko jménem Mendocino

Stál jsem na schodech před nemocnicí a díval se na sníh. Vedle schodů byl parčík s plechovým stánkem s kávou. Před ním na betonovém plácku stál stolek se dvěma židlemi. Sněhové vločky dopadaly na beton, kde tály. Kávu mi doktoři zakázali. „Žádnou kávu,“ řekl mi doktor Penkov. „Žádnou kávu, žádné cigarety a žádný alkohol. Myslím to vážně.“ Poodešel jsem, objednal si kávu a posadil se na vlhkou židli.

Ze dveří nemocnice vyšli Svetlji rodiče. Se Svetljem jsme leželi na stejném pokoji. Byli ho navštívit před pouhými dvěma dny, v neděli. Tehdy jsme my dva s Džendem žertovali, že jakmile Svetlja pustí, najdeme mu nevěstu. Džendo Nančev, třetí člověk na pokoji, se rozohnil, posadil se na postel a začal mu vysvětlovat, že ženy se dělí na dvě kategorie – na krásné a na hodné. A jelikož on sám okusil jedny i druhé, důrazně radil Svetlji, aby si vybral hodné děvče. Ne krásné, ale hodné. S léty ty krásné zestárnou a zošklivějí, a kombinace škaradé a zlé ženy je smrtící. Proč že

Каролина Юракова – носител на първа награда за превод



se jenom do té nemocnice dostal, no pročpak? Vždyť jinak je zdravý jako řípa. Svetljo, přikrytý až ke krku a ovinutý hadičkami, se mlčky pokoušel o úsměv.

Na Svetljoovy rodiče jsem nezavola. Ti přešli na chodník a vydali se směrem k trolejbusové zastávce. Otec nesl tašku se Svetljoovými věcmi. Jestlipak bylo uvnitř i sokolí pero?

Hluboce jsem si povzdychl a rozhlédl se kolem. Nakonec jsem si zapálil cigaretu. Kdesi dole u srdce se ozvala bolest. Jako by mě někdo škrábl břitvou. Bolesti jsem si nevšímal. Pozoroval jsem kavky, které se v parku procházely po hnědém listí, a chtěl jsem jim říct, že sem hned přivolám sokola. Pavel Jakimov mi pověděl, že jeden jediný sokol stačí k tomu, aby zaplašil všechny ptáky v okruhu dvou set metrů. Zavolám Tujuk Kisijn, řekl jsem kavkám, a vy zmizíte, rozplynete se v podzimu.

Tyhle kavky, ti holubi podzimu... Zapálil jsem si další cigaretu a dopil kávu. Kafe jsem neměl už tři týdny. Kávu tu dělali dobrou. Minulý týden, když bylo ještě teplo, naše parta – já, Džendo Nančev a Svetljo – jsme vyklouzli z pokoje a tak jak jsme byli, v pyžamu, jsme se vypravili do té kavárny. Měli jsme k tomu důvod – Svetljo slavil svoje devatenáctiny. Koupili jsme si tři malé plastové láhve minerálky, přitukli jsme si a každý tu svou vypil na ex, se zvednutými lokty, jako by to byla rakije. Já jsem jim vyprávěl o své dcerce, která studuje na opačném konci světa. O tom, jak si voláme přes Skype, jak dostala za úkol z fotografování pořídit snímek, kde bude naznačena přítomnost člověka, ale bez člověka. Už jsem o dcerce dlouho nemluvil a pospíchal jsem, abych jim vyprávěl všechno, co se mi honí hlavou. Že jsem s ní nestihl probrat svůj nápad, aby jednoduše zachytila stoupající cigaretový kouř, tím by podle mě úkol splnila – dostal jsem se totiž do nemocnice. A potom na jaře, na jaře se má dcera s desítkou dalších studentů vydala do San Francis-ka, pokračoval jsem ve vyprávění. Autobusem po Západním pobřeží. Urazili bůhví kolik tisíc kilometrů. San Francisco bylo překrásné město – se svými pahorky, po nichž šplhají a klesají dolů široké bulváry. Šplha-

jí. A klesají dolů. Měl jsem v hlavě několik letmých záběrů ze starých dobrodružných filmů a během svého vyprávění jako bych San Francisco viděl, jako bych se i já účastnil toho výletu. A pokračoval jsem ve vyprávění o tom, jak jednou večer – během výletu – se mě zmocnil neklid a já zavola dceři na mobil. „Tady táta. Kde právě jste?“ Hlas z druhého konce světa jí zněl překvapivě jasně, jako by stála vedle mě. „Ted? No, právě teď projíždíme kolem nějakého městečka, počkej, zeptám se, jak se jmenuje. Aha! Je to městečko jménem Mendocino.“ Městečko jménem Mendocino.

„Městečko jménem Mendocino,“ řekl jsem. „Na zdraví!“ A všichni tři jsme se pak velkopansky napili z našich lahviček s minerálkou.

Džendo Nančev vyprávěl o ztrátách, které bez něj utrpěla jeho firma. Se ženou už spolu nežili, on si našel blondatou přítelkyni. Mladou a blondatou. A měl dvojčata, maturanty. Takový je život, Džendo se v ten kaštanový večer celý na chvíli shrbil, ale pak pohodil hlavou a odfrkl si.

„Na zdraví mladých děvčat.“ Zeptali jsme se Svetljo, jestli má holku. Měl nějakou Peťu, právě začala pracovat v kavárně. A poslední dobou se neviděli. Pak se odmíchl. A potom začal mluvit o sokolech. Vyprávěl, jak náhodou narazil na jednu povídku, jak se jen jmenovala, snad Sokol lovecký, v jedné knížce od Radiho Careva. Bylo to před mnoha lety, když chodil do deváté třídy. Kvůli nemoci zůstal doma a čirou náhodou sáhl do knihovny po staré knížce. Po jedné takové ohmatané s hnědými deskami. Jinak knihy nečetl. Ale tuhle si přečetl. A od té chvíle se strašně nadchl pro sokoly. Chtěl mít cvičeného sokola. Toužil po tom. Že zahvízdá a sokol k němu přilétne z nebe.

A Svetljo silně zahvízdal na dva prsty. Lidé na chodníku se ohlíželi.

„Na zdraví sokolů,“ zařval Džendo Nančev. A já hned začal na mobilu vytáčet číslo Pavla Jakimova.

„Ahoj,“ řekl jsem, „můžeš mluvit?“ „Nazdar. Povídej.“

„Měl jsem menší potíže a ležím v nemocnici. V Alexandrovské nemocnici. Mám jednu prosbu.“

„Poslouchám.“

„Přijď zítra sem do nemocnice. S Tujuk Kisijn.“

Náhle se nad našimi hlavami objevila sestra Malčeva.

„Podívám se – a pokoj je prázdný.“

A tuláci jsou zatím tady! Co to tu pijete, co, není to rakije? Okamžitě nahoru. Jste jako malé děti.“

Tu noc jsem dlouho nemohl usnout. Před nějakou dobou jsem psal do novin o sokolech. Proto jsem se setkal s vedoucím sokolnického spolku Pavlem Jakimovem a on mě vzal do jejich klubovny na předměstí Sofie. Sokoli žili v prostorách bývalého zemědělského družstva. Bylo tam šest ptáčat: káně Harry, Jurta, Sněžko, Krivčo, Marachute, ale nejkrásnější z nich byla Tujuk Kisijn. Měla bílé peří s hnědým kropením a přísný pohled. Pavel Jakimov mě nechal obléct si na levou ruku velkou koženou rukavici, pak na rukavici přešla Tujuk Kisijn. Pavel si zas vzal káně Harryho a spolu s dalším klukem jsme my tři šli na pole a tam jsme je vypustili proletět. Kráčel jsem po trávě s Tujuk Kisijn na levé ruce a napjatě jsem ji sledoval. Na pařátech jí pocinkávaly rolničky. Byla přísná, krásná a klidná jako orientální princezna.

Třikrát mi vzlétla z rukavice, zakroužila po nebi a znovu mi přistála na ruce. Pavel mi vyprávěl, že v Turkmenistánu, v poušti, existuje něco jako sokolnická akademie. Každoročně se tam na dva týdny sjíždějí sokolníci z celého světa a v táboře starších podstupují zkoušku. Stařešinové sedí na písku se zkříženými nohama zahaleni do tlustých pestrobarevných županů a na jejich loktech jim nehybně a netečně sedí sokoli, kteří jsou drápy přichyceni k rukávům. Jedním hvízdnutím vymrští sokola do nebe, jedním hvízdnutím ho vrátí zpět.

Tujuk, opakoval jsem opeřenci a počítal metry zbývající do místnosti. Dvacet metrů, deset, dveře, pokoj. Tady jsem si sundal rukavici a tady si Pavel přebírá Tujuk Kisijn.

Další den, v pátek, se hodiny vlekly jako karavana hrbatých a jednotvárných velbloudů. Snídaně, vizita. Doktor Penkov, profesor a ještě několik lékařů dlouho stáli u Svetljoova lůžka a něco spolu latinsky probírali. Nastalo poledne, při pohledu z okna

bylo nebe olověné a zachmuřené. S Džendem Nančevem jsme si četli noviny, já šel do koupelny na cigaretu. V půl čtvrté mi zazvonil mobil. Džendo a Svetljo spali. Rychle jsem vyšel na chodbu.

„To jsem já. Stojím tady dole, na dvoře,“ řekl Pavel Jakimov.

Rychle jsem se vrátil do pokoje a ztřásl jsem Svetljo za rameno.

„Svetljo,“ řekl jsem. „Pojď se podívat na sokola.“

Svetljo se probudil. Došla mu má slova. Hned pookřál.

„Na jakého sokola?“

„Je dole na dvoře. Pojď.“

A Džendo se zvedl.

„Co se děje?“

Spěšně jsem jim vysvětlil, že dole na nás čeká Pavel Jakimov s Tujuk Kisijn.

Otevřeli jsme dveře, rozhlédli se kolem jako zloději v kreslených filmech a vyrazili k výtahu.

Tujuk Kisijn seděla na kožené rukavici, kterou měl Pavel na ruce, a dívala

se na nás moudře a klidně svýma achátovýma očima. Svetljo v pantoflích škobrtl a div že neupadl. Natáhl ruku a beze strachu pohladil sokola po hlavě. Tujuk Kisijn se ani nepohnula.

„Tenhle kluk se chce stát sokolníkem,“ řekl jsem. „Takže až nás pustí, hned ho za tebou pošlu.“

„Platí,“ řekl Pavel Jakimov. „Nové lidi potřebuju.“

„A mohl bych vás poprosit,“ vysoukal ze sebe Svetljo, „o jedno pířko. Sokolí.“

Pavel několikrát pohladil Tujuk Kisijn po křídle, a pak podal Svetljoji jedno bílé pířko, lehce pokropené hnědí ve spodní části.

„Už musím jet, protože s těmi zácpami...“

„Dobrá,“ řekl jsem. „Děkuju ti, Pavle.“

Pavel napřímil svá široká ramena bývalého veslaře, natáhl si na hlavu bílou plstěnou čapku – dárek od turkmenských sokolníků – a odcházel

k východu s Tujuk Kisijn na levé ruce. To bylo v pátek. Dnes je úterý.

Přišla slečna z kavárny, utřela stůl a vysypala popelník. Na sobě měla krátkou halenku odhalující jí bedra a na hladké pokožce jí naskakovala husí kůže.

Zvedl jsem se a z chodníku jsem mávnul na taxi. Konečně přibrzdil a zastavil u mě žlutý taxík s rozsvíceným zeleným světlem, potlučené Daewoo. Nastoupil jsem do něj.

„Utekl jsi z nemocnice?“

„Jak jsi to poznal?“

„Podle pantoflí.“

Otočil jsem se a pohlédl na řidiče.

Měl obličej drsný jako skála. Byl v mém věku.

„Kam to bude?“

„Do Mendocina.“

„Kde to je?“

„Dělám si legraci. Vem to po třídě Bulgaria.“

Dejan Enev

Překlad z bulharštiny: Karolina Juráková

Българският посланик Лъчезар Петков посети Карловия университет

На 12. 05. 2015 г. гости на Карловия университет и на Катедрата по югоизточнославянски и балканистични изследвания бяха Негово Превъзходителство българският посланик в Чехия г-н Лъчезар Петков и г-жа Татяна Ангелова, първи секретар в българското посолство. Г-н Посланикът бе посрещнат от декана на Философския факултет – доц. д-р Мириам Фридова, с която в присъствието на ръководителя

на катедрата – доц. д-р Аленка Долежалова – проведе разговор за разширяване обмена на кадри в областта на славянските езици между Карловия университет и Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Гостуването продължи в кабинета по българистика в университета, където пред студенти, изучаващи български език, г-н Лъчезар Петков говори за българо-чешките дипломатически отношения. Студентите

имаха възможност да задават въпроси, да споделят свои наблюдения, да говорят за предизвикателствата, пред които те самите са изправени. На срещата беше припомнено, че след доста голямо прекъсване във времето, се поставя едно ново начало в общуването между студенти и преподаватели, от една страна, и дипломати, от друга.

Таня Янкова



Среща със студентите



Доц. д-р Мириам Фридова с посланик Лъчезар Петков

Антон Керемидчиев:

Обичам сложните психологични роли

Баритонът Антон Керемидчиев е българин с италиански паспорт, който живее в Германия и пее по световните оперни сцени. Той се представи блестящо в ролята на Макбет на премиерата на едноименната опера от Джузепе Верди в Държавната опера в Прага (11 юни 2015 г.) и на Сметановия фестивал в Литомишл (19 юни 2015 г.). Нашият известен баритон разказва пред списание „Българи“ за творческия си път, за сценичните си изяви по света, за оперните сцени в Прага и за особената светлина и ведрост, която излъчва чешката столица.



Антон Керемидчиев

Г-н Керемидчиев, какви бяха първите Ви стъпки в оперното изкуство?

Аз съм роден в Русе, но съм израснал в София. Започнах да пея на 18-годишна възраст. Първо пеех в хора на строителните войски с диригент Валентин Бобевски. Всъщност това ми беше и военната служба. Завърших Българска държавна консерватория в класа на проф. Сима Иванова. Когато бях последен курс, ме приеха за солист в Софийската опера. Първите 7–8 години пях само басови роли. През 1988–89 г. бях на специализация в Академията на Борис Христов в Рим. С него съм работил големи басови роли – „Сомнамбула“, „Симоне Боканегра“, „Силата на съдбата“ и др. Като участник в конкурса „Тотидал Монте“, пях на един концерт

в Тревизо. След това ми предложиха специализация в Италия. Участвах в операта „Дон Жуан“ на Моцарт под диригентството на Петер Мааг. После заминах за Германия, където от 1990 до 1994 г. бях назначен за солист в Лайпцигската опера.

Завършили сте Българската държавна консерватория като бас, но сега сте известен баритон. Какво Ви накара да смените амплото си?

Постепенно установих, че басът не е моят глас. Аз имам низини, но моят глас е баритонален. През 1994 г. заминах отново за Италия. Близо до Верона – в Тревизо, намерих един много добър учител – французинът Клод Тиолас. Той е бил асистент на Лаури Волпи и на Марио дел Монако. Беше първият, който ми обърна

внимание върху тънкостите на старата италианска певческа школа. При него ходех на консултации 15–20 години.

Научи ли Ви Клод Тиолас на нещо специфично, което не знаехте дотогава за италианското бел канто?

Той още в самото начало ми каза, че се занимава със занаятчийската част на професията и ще ме учи само на техниката на пеене, а не на интерпретацията на различни роли. Защото има такива преподаватели, които учат всичко и накрая нищо не се получава.

Клод Тиолас е една много важна личност в моя живот. С него съм учил повече, отколкото с всички останали заедно. Той основно промени начина ми на пеене. Работихме две години интензивно. Междувременно пеех в Палермо, Пезаро, Триест. Музикалният критик Марин Бончев установи, че аз съм първият българин, пял в Пезаро (1994 г.). През тези две години пеех междинен репертоар. Исках да започна да се изявявам като баритон и тази възможност ми се предостави в Кобург, където дебютирах с Яго в „Отело“ на Верди. Оттогава нещата тръгнаха добре, защото се оказа, че това е истинският ми глас и не се налагаше изкуствено фалшифициране на тембъра ми. От Кобург се прехвърлих в Дармщад. Там имаше много силен екип. За солист в Дармщад ме ангажира известният диригент Марк Абрехт. В този театър направих основните си роли и поех в една нова за мен посока, която може да се стори странна за българския читател, но аз пея с голямо удоволствие Рихард Вагнер и Рихард Щраус. Дори някои слуша-

тели смятат, че съм по-убедителен в немския репертоар. А и на мен лично този репертоар ми доставя по-голямо удоволствие.

На кои оперни сцени пеете?

Истинската ми кариера започна, когато вече не бях обвързан с постоянен договор. Първите години пеех главно в Германия – в Хамбург, Дюселдорф, Дортмунд, Берлин, Бон, Манхайм, Франкфурт, Хале, Лайпциг и др. После бях в Хон Конг на турне с Лайпцигската опера с „Тристан и Изолда“, в Пекин пях „Лоенгрин“, в Токио – Die Tote Stad. През 2017 г. ми предстои да пея в Токио „Залезът на боговете“. Пея също във Франция, във Виена, Загреб, Братислава, Будапеща, Грац, Хелзинки и др.

Как попаднахте в Прага?

Диригентът Мартин Легинус, който е шеф на Държавната опера, ме чу, когато правихме „Лоенгрин“ в Братислава и ме покани в Прага за премиерата на „Макбет“ в Държавната опера. Аз съм пял тази роля през 2011 г. и 2012 г. в Дойче опер в Берлин. Постановката беше заимствана от Кьолн, където режисурата беше от 90-те години в стил „Чаушеску“. В Народния театър в Прага ме покани диригентът Ярослав Кизлинг, с когото се запознах в Националната опера в Токио.

В Германия често се правят експериментални постановки. Вие играли ли сте в такива представления и какво е мнението Ви за тях?

Аз съм много критично настроен към подобни режисури – като например „Фиделио“ с контейнери, с каски, със строителни материали. Това е мода, която се разпространя-

ва по целия свят. Хубаво е певците да се занимават с актьорско изкуство и в това отношение операта е спечелила. Но дали трябва всичко да бъде променено и модернизирано е въпрос, който ние като изпълнители трудно можем да решим. Тук публиката също може да си каже думата. Ако откаже да посещава подобни представления, те едва ли ще имат шанса да просъществуват.

Като че ли днес оперният спектакъл зависи много повече от режисьора отколкото от диригента?

С малки изключения е точно така. В много оперни постановки режисьорът дори решава кой ще пее и често сменя известни певци, ако те не отговарят на неговата визуална представа за персонажа.

Кои са любимите Ви роли?

Симоне Боканегра от едноименната опера на Джузепе Верди. Според мен трудно може да се намери по-хубава оперна партия за баритон. Амфортас от „Парсифал“ на Вагнер е също една разкошна роля. Има и персонажи, които с течение на времето ми станаха любими. Ролята, която най-често пея, е Телрамунд от „Лоенгрин“. Много мои колеги ненавиждат тази роля и гледат да я избегнат, защото е ужасно трудна, драматична, висока и с много силен оркестър. Аз съм я пял вече 70 пъти. Фридрих фон Телрамунд е герой, който губи борбата, но по някаква вътрешна причина ми е симпатичен. В много театри съм пял също Клингзор от „Парсифал“. Обичам по-сложните психологични роли. И в това отношение Яго от „Отело“ на Верди е много интересен герой за мен.

А любимите Ви певци?

Харесвам Рикардо Строчари – учителят на Борис Христов, Матиа Батистини. От немските певци – бас-баритоните Ханс Хоттер и Ханс Херман Нисен. Обичам да слушам и тенори като Тито Скипа. От големите български певци харесвам Борис Христов, Никола Гюзелев, Николай Гяуров и Гена Димитрова, с която съм работил.

Кои български певци са били Ваши сценични партньори?

С българи съм пял предимно в България. С Веселина Кацарова съм участвал в „Консула“ на Джан Карло Меноти, а с Александрина Пендачанска – в „Риголето“ в Софийската опера.

С кои известни диригенти сте работили?

С Марк Албрехт, Адам Фишер, Кирил Петренко, Паоло Кариниани, Карло Франчи, Лоар Загросек, Ян ван Шеен, Иван Ангелов и др.

Има ли някакво специално отношение в чужбина към българските певци?

Различно е. Има хора, на които не им харесва тембърът, славянското звучене и вибраторът на гласа. Те не могат да възприемат естественото вибраторно на нашите гласове. Но аз самият никога не съм имал проблеми с това.

Животът на артиста е изпълнен с непредвидени и понякога комични ситуации. Какви изненади Ви са се случвали на сцената?

Преди три години правихме в зала „България“ „Травиата“ с Любка Биаджони. Това беше полуконцертно



В ролята на Макбет от едноименната опера на Верди в Държавна опера – Прага



Сцена с вещиците от 3 действие на операта „Макбет“ в Държавна опера – Прага

изпълнение и затова използвахме всички входове. Аз пеех Жорж Жермон и влязох от задния вход. Вратата след мен се затвори с гръм и трясък и една жена изкрещя в пълната тишина: „Простак с простак!“ Всички започнаха да се смеят и тя се сконфузи. Докато бях солист в Лайпцигската опера, пеехме близо до Хале – в Бад Лаухщед, където има един много стар, дървен театър още от времето на Гьоте. Там по традиция се играе „Вълшебната флейта“. Понеже сцената е много малка, се наложи да използваме всички входове на залата. Двама солисти влязохме през един страничен вход, хванали здраво третия солист за ръце. Като ни видя, един мъж от публиката скочи и се развика: „Чакайте, бе, ще го убиее човека!“

Имате ли любима оперна сцена?

Не. За мен е важно как се чувствам на сцената, какви са партньорите ми, как съм приет от публиката. Големината на сцената също е второсте-

пенна величина. Тук, в Държавната опера в Прага, се чувствам много добре – харесва ми сцената, акустиката, партньорите; ръководството също се отнася с голямо уважение към мене.

Вие сте пели и на сцената на Народния театър в Прага. Коя от двете сцени има по-добра акустика?

В Държавната опера акустиката е много по-добра, отколкото в Народния театър. Но това са стари театри и двата имат добра акустика. В Хамбургската опера и в Дойче опер, например, акустиката е много по-лоша.

Какво Ви дава и какво Ви взема операта? Спазвате ли някакъв специален режим?

Не спазвам никакъв специален режим. Гледам да живея съвсем нормално. Неприятното е, че моята професия е свързана с много пътувания и аз дълго време отсъствам. Поня-

кога повече от един или два месеца. Жена ми и дъщеря ми страдат, когато съм далеч от къщи. Но това беше моята мечта още в самото начало – да бъда на свободна практика. Не съм си представял тази професия по друг начин.

Каква е разликата между това един певец да е на щат в някакъв театър и да е на свободна практика?

Вече само немскоезичните страни останаха с постоянни трупи. Съставите са много намалели. На всеки 4–5 години идва нов интендант и уволнява почти всички. Понятието като постоянна работа вече няма. Затова много хора си смениха професиите.

Как релаксирате, с какво се занимавате в свободното си време?

Обичам различни форми на изкуство. Обичам да чета руски, френски, немски, български класици. В момента чета „Строители на съвременна България“ на Симеон Радев. В София си купих и неговите мемоари. Спортувам, но не много интензивно – правя гимнастически упражнения без тежести, защото пеенето изисква пластичност.

Какви са впечатленията Ви от Прага?

Прага е един разкошен град, в който ми се струва, че има една особена светлина, една особена ведрост и когато идвам тук, ми става хубаво на душата.

Мария Захариева



Антон Керемидчиев – Макбет в пражката Държавна опера

Антон Керемидчиев

е роден в Русе. Завършил е Българската държавна консерватория с пеене. Учи с Борис Христов в София и Рим. Антон Керемидчиев започва кариерата си като бас. Солист е на Държавната опера в София и на Лайпцигската опера. Гостува в „Театро Верди“ в Триест, в Театро Масимо в Палермо, в Росиниевия оперен фестивал в Пезаро. Два пъти е финалист в конкурса „Тоти Дал Монте“ в Тревизо. Пее в Париж, Валенсия, Овиедо, Москва и др. През 1997 г. учи пеене при Клод Тиолас и постепенно преминава от басов към баритонов репертоар. Следва успешен дебют в ролята на Яго и ангажименти в Кобург и в Дармщат, където е солист от 1998 до 2003 г. Репертоарът му включва Ренато, Жермон, Амонасро, Ескамилио, Набуко, Яго, Симоне Боканегра, Телрамунд, Курвенал, Барак и др. Гастролира в Хамбургската държавна опера, в Комичната опера в Берлин, в Дюселдорфската опера, в Народния театър в Манхайм, във Франкфуртската опера, в оперите в Хале, Лайпциг и др. Антон Керемидчиев пее под палката на диригенти като Джеймс Конлин, Марк Албрехт, Адам Фишер, Лотар Загроек, Кирил Петренко, Паоло Кариниани и Карло Франци.

„На най-високо равнище (...) беше изпълнението на българина Антон Керемидчиев, което се издигаше осезаемо над общото ниво на интерпретация. Неговата сценична проява показва възможно най-добра школовка и специфичен смисъл за стиловите изисквания на вердиевската канилена.“ (Иван Жачек, „Театрални новини“)

„Гостуващият баритон Антон Керемидчиев притежава здрав и сигурен във всички регистри глас, а неговата ария *Pietà, rispetto, Amore* (...) считам за един от най-силните моменти на цялата вечер.“ (Хана Ехлова)

21 международен панаир „Светът на книгата“



Щандът на Дома на националните общности

От 14 до 17 май 2015 г. в Изложбена палата в Прага-Холешовице се проведе 21-ят международен книжен панаир и литературен фестивал „Светът на книгата“. Той е най-големият чешки фестивал на книгата и събира ежегодно книгоиздатели, писатели, илюстратори и читатели.

Основните теми на фестивала бяха „Фотография и книга“, „Световни книги – шампиони за млади читатели“, „Литературната диаспора и чехите по света“. Тази година почетен гост на „Светът на книгата“ беше Египет. Книжната продукция на различни държави от Европа, Азия и Америка бе представена



Египет – почетен гост на „Светът на книгата“ през 2015 г.



Щандът на издателство „Академия“

сдружение „Възраждане“, списание „Роден глас“ на БКПО, както и многоезичното списание „Камаради“ (издание на „Заедно“). В представянето на приложението към списание „Камаради“ в залата „Растем с книгата“ участва музиколожката Веселка Тончева от България. 21 международен книжен панаир „Светът на книгата“ се проведе под егидата на министъра на културата Даниел Херман, на първия зам.-председател на Сената на Чехия д-р П. Сobotка, както и на Пражка-та община и на район Прага 7.

Мария Захариева

За Георги Димитров – с кафе и опрощение



Къщата на Георги Димитров

Добрий ден, дами и господа. Седя си в едно кафене в центъра на София, а навън е чуден майски ден. Пия си аз кафенцето, тракам си на лаптопа и поглеждам към недалечната Борисова градина... и си спомням за Прага и прекрасните ѝ градини и паркове... Но – стига лирични отстъпления, да се залавям за работа. Всичко това, за което исках да ви разкажа, започна преди около 6 години. Тогава, след като заживях за втори път в апартамента си в квартал „Банишора“, аз започнах доста редовно да минавам по улица „Опълченска“, в частта ѝ от „Скопие“ до „Пиротска“ – и обратно, откъдето почти всеки ден се качвах и слизах от трамвай 22 за центъра. Затова все повече започвах да обръщам внимание на къщата на Георги Димитров. Да, същият този, за когото се сещате, великият вожд, учител на българския народ, на пролетариата, Коминтерна и т.н. Тя се намираще малко по-надолу, от лявата страна на улицата, между „Цар Симеон“ и „Св.Св. Кирил и Методий“ и представляваше една от най-жалките съборетини, които бях виждал. Тъй като тогава започнаха да разширяват горната част на „Опълченска“, единственото ми желание беше да съборят и нея, както и останали ѝ посестрими на „Опълченска“ – от „Стамболийски“ до „Тодор Александров“. Защо, ще попитате вие, какво толкова ми пречеше

тя? Причините бяха най-малко две. Първата е банална – че тя и всички тия къщи, както споменах, ми се струваха грозни и стари. Приличаха ми на гнусни останки от едно още по-гнусно минало, които – колкото по-бързо бъдат заличени от лицето на земята, по-добре. Освен това ми се искаше и в тая ѝ част да разширят улица „Опълченска“, както вече бяха направили в горната, от „Тодор Александров“ до Руски паметник и така да се придвижвам по-бързо по нея. Представях си как ги съборят и на тяхно място изграждат един прекрасен магазин, блок или нещо подобно. Но във всеки случай, то щеше да бъде нещо чисто, в което не се въдят бездомни кучета, клошари и не мирише на ъ-ъ... да не уточнявам на какво, за да не подразня слуха ви. На второ място /или трето?/ имаше обаче нещо по-специално. По-сложно за обяснение. Не знам дали мразех Георги Димитров и комунистическата идеология, чийто символ беше в България той. Но ми беше втръснало от него. Бях буквално израснал с името му, хиляди пъти бях възхвалявал и възпявал това име, бях се клел неведнъж /по принуда/ в него. Бях от така наречената „Димитровска младеж“, бях членувал в „Димитровския комсомол“/ДКМС/, на всяка крачка бях заобиколен от бюстове, паметници, картини, снимки на Георги Димитров, включително

тия, които бяха на банкнотите, ВСИЧКИ банкноти, доколкото си спомням или ПОЧТИ ВСИЧКИ. Даже така им казваха галено. Чичко Димитров на пет години – за петолевката. Чичко Димитров на десет години – за десетолевката. Чичко Димитров на двамадесет години. И т.н. Да не говорим за това и колко много книги, филми, уроци в училище за него бях изчел, за него, за прословутата „майка Параскева“, за великия му подвиг по време на „Септемврийското въстание“, на „Лайпцигския процес“ и пр. Всъщност аз още като дете знаех за него и живота му повече, отколкото за живота на баща си и дядовците си, взети заедно. Факт. Дори докато все още мумията му беше в мавзолея, я бях посетил и зърнал отблизо. Накратко, този тип беше част от живота ми. Насила натрапен от системата, в която живеех, досаден спомен, който обаче аз вече считах за забравен. Спомнях си /докато минавах и гледах жалката му съборетина/ с известно злорадство оня миг, когато взривиха мавзолея му. Как огромния железобетонен куб се разтресе, подскочи и след това се килна жалко на една страна. Сега същата съдба пожелавах и на родната му /е, не точно, но знаете какво имам предвид/ къща и съседните ѝ мизерни постройчици. Подобни неприятни спомени трябва да бъдат изличавани завинаги от лицето на земята и всичко, свързано с тях, да потъне в забравата на историята. Така си мислех аз. И се надявах това съвсем скоро да стане. Да, обаче при това разширение на „Опълченска“, за което ви казах, не събориха никоя от тези къщи и тази противна останка от миналото си остана на мястото. Разширението приключи. От „Стамболийски“ до „Тодор Александров“. И оттам нататък „Опълченска“ си остана същата тясна улица – с градинката до църквата и къщите-клоаки срещу противната къща на Георги Димитров. Бях разочарован. От тоя момент нататък тая къща стана нещо като неприятен тип, който бе навлязъл

в личното ми пространство. Всеки път, когато минавах край нея, аз впервах поглед в жълтата ѝ фасада с мраморната плоча и вярвайте ми, че ако имах паранормални способности, щях с погледа си да я взривя, изгоря, дематериализирам, и каквото там ми дойдеше наум.

Да, обаче не можех. Къщата си стоеше там, някак едва се крепеше да не падне, пропукана, олющена и изоставена, но все пак си стоеше. Не мърдаше. След известно време започнах да се чувствам абсурдно. За всички хора в България /а отдавна и по света/ тоя тип и къщата му бяха престанали да имат каквото и да е значение. Дори и да съществуват. За мен обаче те даже придобиваха някакъв нов смисъл, който като се замислех, пак си беше като стария – да ми пречат. Да, пак ми пречеха. Превръщаха се в истинска идея фикс и дори на мен вече започваха да ми хрумват безумни мисли от рода на тая, някоя нощ да хвърля през прозорците на къщата няколко коктейла „Молотов“ и да я изпепеля до основи.

Въпреки, че съм твърде смел на теория и понякога могат да ме вдъхновят какви ли не героични помисли, в реалността нещата не стоят точно така. Даже бих казал, че в ежедневието си живот съм по-скоро предпазлив и благоразумен. В някакъв смисъл героичната ми същност е заровена дълбоко в съзнанието ми и колкото и лесно да ми е да кроя дръзки планове, срещам сериозни проблеми в осъществяването им. Някога например като ученик в най-горния клас, по времето, когато култът към Георги Димитров беше не само жив, но и процъфтяваше, т.е. в годините на „социализма и комунизма“, след четене на т.нар. „революционна литература“, аз бях решил да ходя в Никарагуа и да се бия срещу „контрите“. По-точно това решение ми беше хрумнало след като бях прочел дневника на Че Гевара. Струваше ми се много романтично да загина „за свободата и благото“ на една толкова далечна страна като Никарагуа. Щеше да бъде много вълнуващо и героично. Щях да осмисля празния си ученически живот, от който ми беше писнало. Представях си как отивам в Никарагуа и се бия с оръжие срещу „контрите“, американците и т.н., раз-

бира се, облечен в маслинозелена униформа, пушейки хавански пури / по това време току-що бях пропушил / и разбира се – и с поникнала навсякъде по лицето ми къдрава брада. Вместо да направя обаче каквото и да е, да проверя поне дали е възможно, аз нищо не направих. Нищичко. Изобщо не си помръднах пръста. Впоследствие, разбира се, даже и спрях да си мечтая за това. Слава богу. Защо го разказвам ли? Защото мислех, че тъй щеше да стане сега и с коктейлите „Молотов“ за къщата на Георги Димитров. Знаех си аз. Причина за това да не взривя тази съборетина имаше и още една. Едно мъничко кътче в мен, много мъничко обаче, се гордееше, напук на всичко останало, че все пак тук, в Банишора, недалече от мястото, където живеех и аз, беше живяла такава известна личност. Защото, не може да се отрече това, каквото и да се говореше за него, той беше известен и почитан от куп хора по света. Но щом това малко, суетно гласче се обаждаше, в миг биваше заглушавано от крясъците на другата част на душата ми:

– Какъв Димитров, к'ви пет лева!

– викаше тая част. – Тоя тиранин, диктатор, комунист, убиец и пр. не заслужава да бъде помнен, уважаван, почитан, не заслужава къщата му да бъде пазена, посещавана, да бъде символ за подражание, а подобно на комунистическата система и мавзолея му, тя трябва да бъде унищожена и забравена!

Сега за малко да сменя темата, за да успея по-късно да обясня това, което искам да ви кажа. По същото това време, в което се възмущавах от тая къща и бях обсебен от мисълта за нея, аз започнах работа върху един исторически роман. За Ромео и Жулиета. Освен, че беше исторически, сюжетът беше италиански, а аз бях решил действието му да се развива през 15 век на Апенините, в древни и прочути градове като Верона, Венеция, Флоренция и т.н. Никога не бях посещавал Италия и тия градове. Нямах и почти никаква представа за нейната история, география и т.н. Въпреки това бях решил да напиша такъв роман, колкото и малка да ми изглеждаше вероятността той да бъде успешен. По-лесно щеше да ми е да напиша фантастичен роман,

чието действие се развива в 30-ти век на Юпитер или някоя друга планета. Но аз въпреки всичко се захванах с Италия и 15 век, и никаква сила на този свят не можеше да ме откаже от това. Както и да е. Та, пишех го аз, без да знам какво е ставало там и какво е представлявала Италия, а в свободното време, докато минавах по „Опълченска“, пак гледах къщата на Георги Димитров и си мислех нещата, за които споменах. В известен смисъл италианският сюжет ми помагаше да се спасявам от неприятните мисли, които пораждаше в мен тази къща. Така мина известно време, около година, може би. А когато завърших ръкописа, реших да отида до Италия и да видя с очите си как изглежда онова, за което бях писал, фантазирали и така и направих, и то не веднъж, два пъти, през които обиколих най-прекрасните кътчета на тази невероятна страна, градове като Венеция, Верона, Флоренция, Болоня, Пиза, Генуа и т.н.

Разказвам това не защото сега съм решил да се правя на велик пътешественик, а защото след всичко, което видях в Италия, аз се върнах като съвсем друг човек. Въпреки че тия мои пътувания не продължиха дълго, те бяха оказали върху мен невероятно въздействие. Вече в София, аз продължих да водя своя дотогавашен, привидно монотонен живот, но сега в съзнанието ми имаше други ангели и други демони, ако трябва да бъда донякъде метафоричен и да се изразя просто за разнообразие в подобен стил. Аз все така често минавах по обичайния си маршрут по улица „Опълчен-



ска“ и все така оглеждах къщата на Георги Димитров, но вече я виждах с други очи. И тя предизвикваше в главата ми напълно различни мисли. Сега аз не бях предишния Стефан Кисъв. Бях безпристрастен наблюдател. Бях писател. Изследовател. А тя вече не беше предишното демонично нещо, което ме дразнеше. Във всеки случай демоничността ѝ по нищо не се различаваше от тази на Палацо Векио във Флоренция или от тази на двореца на Гонзага в Мантуа... или от тази на замъка на граф Дракула. Може би затова аз направих онова нещо, което не бях предполагал, че някога ще ми се прииска да направя. Точно аз, който исках да взривя, подпаля и пр. тази къща. Отидох да я разгледам. Докато крачех към нея, забелязах, че тротоарът между нея и уличното платно на „Опълченска“ е само около метър. Плочките на този тротоар бяха доста разкъртени, а оградата от една страна беше полегнала. Тя беше като тия на село, от дъски с подострен връх, боядисани в тъмнокафяво. Спрях се пред широко отворената ѝ врата. На стената на къщата имаше две мраморни плочи. На едната пишеше „Национален политехнически музей“. На другата „Георги Димитров, роден еди кога си и т.н.“ Прочетох ги внимателно. Това пръдължи няколко минути. Колите профучаваха зад гърба ми. Докато гледах, си мислех различни неща, понякога само гледах. И колкото повече гледах, повече неща забелязвах. И къщата ставаше все повече къща. Накрая влязох в двора ѝ. Никой не ме застреля на място, нито ми изкрещя. До вратата на оградата

имаше някаква кабинка за охраната. Оттам се надигна някакъв младеж на има-няма двайсет и пет години и леко набола по бузите брада. – Работи ли музеят „Георги Димитров“? – чух се да произнасям аз. Много любезно, мило. – А, музеят ли? – промени донякъде подозрителното си изражение младежът. – Не, затворен е. – Така ли? – изненадах се. – Откога? Откакто се помнел. Може да имало вече двайсет и повече години. Всичко се рушало, стените били напукани, всеки момент къщата щяла да падне. Това малко ме разочарова. Но аз все пак опитах да получа някаква допълнителна информация. За мое щастие младият пазач беше забележително информиран за годините си. Каза ми, че „тази къща“ /на Георги Димитров/ е „близнак“ с още една къща – нейно огледално подобие. Сега двете имаха общ двор, но кой знае дали така е било и преди 130 години, да кажем. Всяка от „близнаците“ имаше отделен вход във всеки случай. В съседната къща, както разбрах, беше живял Петър Дънов. Прочутият Учител. В „близнака“ известно време живял и един от братята на Георги Димитров, който пък бил женен за сестрата на Христо Смирненски. Тази къща се оказваше важно за историята място. – Нали мога да поразгледам? – попитах аз младежа с триденната брада. – Да, разбира се – кимна ми той. Приблжих прозорците. Тия, от които беше поглеждал Георги Димитров. Те бяха на около метър и половина от земята и сега нямаха

пердетата. Надникнах вътре и огледах през тях вътрешността им. И на двете къщи-близнаци. И двете бяха празни. Но не съвсем. В една от стаите на къщата на Георги Димитров – тази, която гледаше към „Опълченска“, имаше една крачна шевна машина „Сингер“ и трикрака кръгла масичка. Двете изглеждаха доста запазени. Стъклата на прозорците бяха мръсни. Както и всичко останало. Но все пак през тях се виждаха празните стаи с отворените врати, дъсченият под, ниските тавани. Във вестибюла на къщата на Георги Димитров имаше някакви натрупани столове. Те бяха от времето на соца. Имаше и някакви стари диплянки, пожълтели вестници. От преди двайсетина години, може би. Във вътрешността на двора, до „Политехническият музей“ имаше още една малка, едноетажна постройчица. Надникнах и там през прозорците ѝ. Прах, мръсотия, купища пожълтели листовки, на които пишеше „Къща музей „Георги Димитров“. На тях прочетох откога до кога той е живял в тази къща. Но забравих точната дата. Беше нещо от рода на 1888–1915. Или нещо подобно. Пазачът ме гледаше и не се чувствах комфортно, ако добре ме разбирате. Огледах и двора. И странно, но тук, въпреки че „Опълченска“ беше само на един метър разстояние, почти не се чуваше шума на уличния трафик. Миришеше на чемшир. Беше донякъде като в двор на някоя малка, селска църква. Излязох си объркан оттам – във всеки случай окончателно излекуван от омразата. В същото време си мислих, че нещата не са никак прости. От едната страна бяха убитите, хилядите жертви на комунизма, от другата – тази безобидна, пропукана къщурка, която невинно ми навяваше меланхолия и преклонение...пред една отдавна отминала епоха. От трета и четвърта... Но стига толкова, дами и господа, пани и понове. Изпих си кафето, пък и е време за обяд, поогладнях нещо, коремът ми взе да се обажда... Хайде, това е за днес от мен и от майска София, наследяноу и хезки, много хезки ден!

Стефан Кисъв

Снимки: Стефан Кисъв



Къщата на Дънов

ТЪЖНИЯТ КЛОУН

90 години от рождението на Георги Парцалев

В моето съзнание Георги Парцалев остава един тъжен клоун.

Дори и две десетилетия след смъртта му от скоротечна левкемия, настъпила в Правителствената болница на 31 октомври 1989 г. Аз съм от това поколение, което помни и живия Парцалев, и неговите изяви по телевизията и в киното. Но се питам – днешните зрители и читатели каква представа ще си изградят за него и откъде?

Ще научат от жълтата преса, че не е бил сред любимците на Тодор Живков и затова последен в сатиричната трупа става „народен артист“, понеже не е член на БКП и не е семеен. Че е бил с нетрадиционна сексуална ориентация, без да се знаят имената на пратнърите му, че дори е бил съден през 1963 г., без издадена присъда. Че е бил разработван от ДС между 1979 и 1983 г. заради хомосексуализма си.

Че е вземал по 120 лева за 3 скеча – огромна сума за 70-те и 80-те години на миналия век, че е колекционирал злато, икони, накити, книги, старинни мебели.

Че е имал сърдечни увлечения по Невена Коканова, а е бил искан за съпруг от английската благородничка Дженифър Смит и българската емигрантка в Париж Ангелина Димова, както и от мистериозна търновска обожателка, писала му редовно любовни писма от 1965 до 1989 г. и че икономът му Петър Брезински, обслужвал го в последните 5 години от живота му, е водил дела със сестра му Анастасия и мъжа ѝ Георги близо 10 години за изчезналите Парцалеви скъпоценности.

Това ли е най-важното за него?

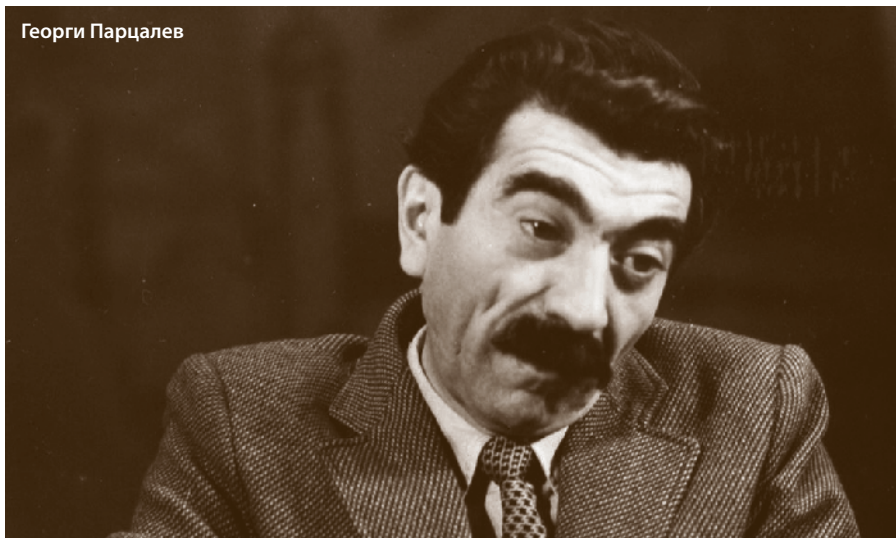
Или нелепият слух, че е загинал след милиционерски побой в градинката пред „Кристал“, 5 дни преди да умре, когато по никакъв начин не е могъл да бъде сред активистите на „Екогласност“, за да се пише борец срещу тоталитаризма.

А той не е бил такъв.

Ако и да произхожда от състоятелно търговско семейство.

Ражда се на 16 юни 1925 г. в Левски.

Георги Парцалев



След като завършва средно образование, по настояване на баща си записва медицина и докретва до 5 курс.

По думите му завършва семестриално и малко му е оставало да облече бялата престилка. Изключен е, тъй като неговият баща е кулак и притежава 30 декара земя!

Пратен е в трудови войски и служи три години в Мадан.

За наша радост водевилът „По неволя доктор“ приключва със срещата на Енчо Багаров с „маданския фелдшер“ през 1953 г., когато Парцалев започва работа в Театъра за хумор и сатира на трудовата повинност. 10 години по-късно Багаров издъхва в ръцете на Парцалев след жестоката катастрофа на 13 декември 1963 г.

Георги Парцалев жъне успех, става известен и само след три години е вече сред основателите на Държавния сатиричен театър в София.

Обявен е за звезда в Сатирата, без да е признат безапелационно от сериозната критика, а най-вече от почитателите си и винаги в себе си таи мъката, че няма завършено професионално актьорско образование, че всичко постига с упорит и възискателен труд, че е подценяван от колеги и режисьори...

32 години отдава на Сатиричния театър Георги Парцалев – а това е половината му живот. Винаги предан на призванието си, деликатен, уязвим, интелигентен и всеотдаен.

Златните години на театрална Парцалев

В театъра изиграва 40 роли под вещата режисура на корифеи като Боян Дановски, Гриша Островски, Стефан Сърчаджиев, Любомир Шарланджиев, Вили Цанков, Никола Петков, Валентин Плучек, Асен Шопов, Младен Киселов, Здравко Митков...

Започва със Стефан Сърчаджиев в „Баня“ (1957).

Най-пълноценно е сътрудничеството му с Методи Андонов – с него прави десет постановки, между които са и култовите му изяви в „Чичовци“ (1960), „Свинските опашчици“ (1962), „Михал Мишкоед“ (1963), „Смъртта на Тарелкин“ (1965), „Ревизор“ (1966), „Суматоха“ (1967) и Нейчо Попов, с когото реализира легендарните спектакли „Големанов“ (1966) и „Женитба“ (1971), без да забравяме и инкриминираната пиеса на Георги Марков „Аз бях той“ (1969), заради спирането на която Марков бяга в Италия на 15 юни 1969 г. ...

Това са златните години на театрална Парцалев, изградил поредица от зрели образи, претворени съобразно вярната негова представа за актьорските му възможности. Изгражда и прословутата си театрална маска с универсално въздействие, създавайки знаменитите си образи с Брехтова отстраненост „в техните социални и личностни характеристики, като ни

ги поднасяше с такава преувеличена наивност и толкова сериозно, че те придобиваха неударима комедийна прелест“ (Северина Гьорова). По-късно само Борис Спиров с „Енергични хора“ (1976) и „Как се обира една банка?“ (1978) и Младен Киселов с „Рейс“ (1980), „Чичовци“ (1981) и „Кошници“ (1982) дават възможност на Георги Парцалев да създаде добри и запомнящи се персонажи в любимия му театър.

Личните ми спомени от живото присъствие на комика са именно от постановката на „Рейс“, една жестока и болезнена сатира на Станислав Стратиев върху тогавашната ни абсурдна действителност, отразена в човешкия микрокосмос на един пътуващ автобус, „От много ум...вражалец“ (1980) на Асен Шопов и от камерната драматична комедия „Играта джин“ (1985) на Димитър Аврамов.

В първия спектакъл селянинът от Алдомировци все пак е поддържащ образ, докато в постановката на Шопов Парцалев открадва шоуто като вражалеца.

Преглеждайки театралните му изяви ми прави впечатление, че в тях има две дупки – първата е тригодишна – между 1968 и 1971 г., докато втората е по-продължителна и мъчителна – цели 7 години и завършва с последната роля на Георги Парцалев като проф. Лютибродски в „Обичате ли човешко?“ (1989) на Здравко Митков. Повече от сигурно е, че актьорът се е чувствал и недооценен, и неизползван пълноценно – особено в сферата на трагикомедията, където е неговата стихия.

Затова през 1985 г. предпочита гастроля в Театър 199 в спектакъла „Играта

джин“, където под режисурата на Димитър Аврамов и в партньорството на Иванка Димитрова създава може би най-зрелия си драматичен персонаж на Уелър Мартин.

Случайно ли тогава залага на естрадните скетчове и скъпоплатените халтури из България, с които се радва на изключителен успех?

Вярно, литературният материал е нискокачествен и злободневен за почитателя на Йовков, Елин Пелин, Дамян Дамянов, Хайтов, Радичков, Чудомир, Гогол, Фицджералд, Хемингуей, Стайнбек, Мопасан, дело на дежурни хумористи като Петър Незнакомов и Антон Антонов-Тонич и носещ такива симптоматични заглавия като „Клеветникът“, „Анонимно писмо“, „Когато не сме обективни“, „Възпитатели“, „Вълшебната лампа“, „Бай Лефтер“, „Паяци“, но поднесен с неповторимия чар и характерен гласов тембър от Парцалев винаги постига нужния ефект върху зрителя. Дали пък Георги Парцалев не е първата ни естрадна артистична знаменитост, от която се учат и колоси като Емил Димитров, и прохождащи звезди като зевзеците от трио НЛО?

И кой си спомня днес за театралните му фойерверки, освен щастливците над 45 години, гледали спектаклите му и притежаващи фотоси от тях?

Истински и категоричен успех в телевизията и киното

В киното има 16 участия. В България остава популярен актьор, но за слава извън границите й само може да мечтае. Вероятно и затова бърза да се завърне от посещенията си в Мадрид и Лондон, където никой не го познава и адмира...
За големия екран през 1958 г. го откри-

ва за една второстепенна роля – на актьора – в „Любимец 13“ на Владимир Янчев.

И тук откривам пръста на съдбата. Веднага след първата си театрална роля на сатирична сцена в „Баня“ (1957) на Стефан Сърчаджиев, той попада в екипа на най-добрия ни филмов комедиограф.

Лошото идва по – късно.

Пропада възможността му да се снима в такива стойностни творби като „На малкия остров“ (1958) на Рангел Вълчанов и „Смърт няма“ (1963) на Христо Писков и Ирина Акташева.

Прочутата сатира на Вл. Янчев „Невероятна история“, в която Парцалев е неподражаем художник, се бави да излезе на екран две години от цензурата, появявайки се едва през 1964 г., а шедевърът на Бинка Желязкова „Привързаният балон“ по Йордан Радичков, в който Георги Парцалев е циганинът Ахмед, има полупремиера само на 1 декември 1967 г.

Точно за него е сатиричната елегия на Радой Ралин, че този филм е имал късмет да излезе „само веднъж“.

С основание Георги Парцалев се претенсва за своята екранна кариера, тъй като и следващата му култова роля – на главния инженер в легендарния „Кит“ на Черемухин и Петър Василев-Милевин – първата българска цветна кинокомедия и поредната остра сатира срещу бюрократизма и родната стъкмистика, родили абсурда от превръщането на една уловена цаца от рибарския кораб „Одисей“ в първия ни социалистически хит, излиза набързо на екран след 3 годишни мъчителни митарства едва през 1970 г.

И все пак Парцалев има късмет да остави запомнящи се роли на големия екран и дори – подобно на Чаплин и Бъстър Кийтън – да разплаче публиката.

Прави го изключително убедително като бай Иван Стайков Съботянина в „Тримата от запаса“ (1971) на Зако Хеския, където доказва, че е сред най-големите ни трагикомични актьори, в елегичните комедии, писани специално за него (от братя Мормаревци) – „Сиромашко лято“ (1973) на Милен Николов – с награда за главна мъжка роля от кинофестивала в Карлови Вари и „Два диоптъра далекогледство“ (1976) на Петър Василев-Милевин, в които блести като забавен



Георги Парцалев като чичо Манчо в „С деца на море“

и чувствителен пенсионер, носещ до болка познатите имена на Методи Рашков и Димо Манчев.

А как да забравим чичо Педро в конюнктурната иначе юношеска приключенска кримка на Гриша Островски и Тодор Стоянов „Петимата от „Моби Дик“ (1970), фотографът чичо Манчо в „С деца на море“ (1972) на Димитър Петров или Гадателя в „Ламята“ (1974) на Тодор Динов?

С неподражаем сатиричен рисунък е изграден и епизодичния персонаж на Фурман – син в екранизацията на Методи Андонов по Богомил Райнов „Няма нищо по-хубаво от лошото време“ (1971).

Жалкото е, че в края на живота си той получава скромни и несъстоятелни от драматургична гледна точка задачи, но и като Личо Виделов в „Ролът“ (1979) на Борислав Пунчев, и като полицейският началник в „Концерт за флейта и момиче“ (1980) на Атанас Киряков и особено като царя на Калемби в алегоричната приказка на Иванка Гръбчева „13 годеница на принца“ (1986) демонстрира нужното професионално ниво, с което винаги ни радва актьор от неговата класа.

Сред родоначалниците на родния ни тв театър

Освен на естрадата, Парцалев дължи своята популярност и на телевизията. Той е сред родоначалниците на родния ни тв театър, мюзикъл и шоу и се снима в първия ни цветен комедиен сериал.

Днес с най – голяма известност се ползват тв мюзикълите му, реализирани с вещина и вкус от Хачо Бояджиев и Младен Младенов .

Кой не помни „Криворазбраната цивилизация“ (1975), „Мисия във Виена“ (1976), „Зех тъ , Радке, зех тъ!“ (1977), „Милионерът“ (1978) ?

Знае ли някой колко пъти са излъчвани по телевизиите и слушани от грамофонните плочи?

Сигурен съм в друго.

Че сред безсмъртните образи в нашето тв изкуство винаги ще заемат челно място хаджи Коста, Коста Хаджиалчев, Михал Мишккод и Тасо, претворени неподражаемо от Георги Парцалев. Парцалев участва „на живо“ и в някои от най – ранните ни тв спектакли – „Дървеница“ (1960), „Тайни“ (1961) и „Главата на другите“ (1962), които не

са нещо друго, освен ретранслирани спектакли на Държавния сатиричен театър, излъчени по малкото и преимуществено столични приемници. Първата му оригинална тв постановка е „Вестникар ли?“ (1962), дело на Нина Минкова.

Срещата му с добрата драматургия и големите постановчици продължава до мюзикъла „Вестникар ли?“ на Асен Траянов от 1981 г..

Работи с Кръстьо Мирски в „Учителят“ (1964), с Любен Морчев в „Политикани“ (1966), с Банчо Банов в „Хаджи Ахил“ (1967), с Методи Андонов в „Краят на началото“ (1967), със Светозар Донов в „Недорасъл“ (1969), с Лиляна Батулева в „Опечалена фамилия“ (1971), с Богдан Сърчаджиев в „Тайната на младостта“ (1972), с Хачо Бояджиев в „Изповедта на един клоун“ (1973), „Брошката“ (1975), „Автобиография“ (1977) и „Яйцето“ (1979), като не бива да се пропуска изявата му като Костас в прекрасния тв филмов мюзикъл на Стефан Димитров „Баща ми бояджията“ (1974) или участието му като кмета на Охлюво Ташо в много популярната навремето комедия на Орфей Цоков „Темната кория“ (1977). Георги Парцалев се снима и в няколко сериала – шумна слава му носи ролята на Дако в „Нако, Дако и Цако“ (1973) на Нейчо Попов и Мирослав Миндов , на смахнатия полицаи Стамат в партизанския екшън на Васил Мирчев „Неочаквана ваканция“ (1981), както и „Патиланско царство“ (1982) на Димитър Шарков.

По тъжна ирония на съдбата приключва кариерата си като хаджи Ахил в девет-серийната екранизация на Янко Янков „Под игото“, която излиза след смъртта му през 1991 г. Сбъдва се мечтата му „киното да заснеме в тази роля последната му сълза“.

Друг коридор на всенародната тв известност е участието му в новодидишните забавни програми, от които и досега се помни култовото му участие в „Ние, духовата музика“ (1972) на Хачо Бояджиев..

Той не изигра най-възделената си роля – на Дон Кихот, но ми се струва, че бе за негово добро. Включително и след прощаването му с героя пред паметника в Мадрид, продължило 2 часа.

Мислил съм и за друго – че съдбата е била благосклонна към него, приби-

райки го в по-добрия свят десет дена преди свалянето на Живков и малко след като любимия му актьор Лорънс Оливие издъхва на 11 юли 1989 г.

Ако и да е имал злато, скъпоценности и 30 000 лева влог в ДСК, аз не си представям в тези 20 години ужасен преход как би оцелял, след като и съперникът му Калоянчев проплака преди десетилетие, че не му стигат парите.

А Георги Парцалев черпи цели компании, търси скъпите цигари и качествените питиета...

Той дори няма собствен дом, та не съм сигурен би ли се сдобил с такъв в годините на демокрацията, освен ако за някой негов юбилей заедно с повишаването на пенсията му поредният президент би му издействал някакъв апартамент.

На Сатиричния театър той вече няма какво да даде. За халтури трябва спонсори.

Все по-редки са и телевизионните изяви (трудно ми е да си го представя като гастролираща бивша знаменитост в „Шоуто на Слави“), а малокартинното в киното би го принудило да играе несъществени епизоди или да се мярка като сянка на себе си в някой второкласен американски екшън. Как щеше да живее в тези бездуховни години Парцалев, какво би правил и би ли се впуснал в политиката като колегата си Тодор Колев, ми е трудно да преценя.

Знам само, че си отиде, когато трябваше – в ужасни мъки, но изпратен с всенародна почит, преди голямото обществено разделение и преди масовото ни обедняване.

Борислав Гърдев



С Григор Вачков в „Ромео, Жулиета и петрол“

Зловещият план не бе осъществен докрай

90 години от чудовищния атентат в „Света Неделя“ през 1925 г.

„Нощта на 16-и срещу 17-и април бе злокобна; тя бе и критична. България бе дебната. Настанените около Третия интернационал и в Кремъл български комунисти емигранти чакаха сигнала, за да потеглят за България. В Цариброд на гарата пък бяха пладнарите емигранти начело с Коста Тодоров, готови триумфално да влязат в София като победители. Атентатът в катедралата бе най-страшният. Кой престъпен мозък, коя развинтена фантазия можа да измисли такова отвратително злодеяние, на което и дяволът би завидял? Само те, комунистите безбожници!“

Александър Цанков



„Св.Неделя“ след атентата през 1925 г.

Терористични убийства през Страстната седмица

През април 1925 година, в дните между Цветница и Великден, България е разтърсена.

На 14 април сутринта в прохода Арабаконак група комунистически терористи и анархисти откриват огън срещу автомобиля, с който пътува държавният глава на България цар Борис III. Благодарение на шофьорските си умения и удивителното си самообладание, както и на адютанта си ротмистър Стаматов, цар Борис се измъква невредим от засадата, но двама от неговите спътници са убити. Застрелян е 39-годишният български учен ентомолог проф. Делчо Илчев, оставил невръстна дъщеричка. Загива

и Петър Котев, отличен познавач на българските планини, организатор на царските ловни излети и баща на две малки деца. Черната хроника за този трагичен ден обаче не е приключила. Вечерта в центъра на София е убит народният представител

о.з. ген. Константин Георгиев. Застрелян е от комунистически терористи в градинката пред църквата „Свети седмочисленици“ пред очите на жена си и осемгодишната си внучка, докато отиват на литургия. Тук трябва да отворим една скоба. Според унизи-телните клаузи на Ньойския договор от 1919 г. България е принудена да сведе армията си от 880 хиляди души до едва 33 хиляди. На тогавашния началник на Генералния щаб ген. Константин Георгиев се пада тежкия кръст да уволни от армията огромна част от своите колеги. Той се справя с тази мъчителна задача доблестно и обективно, а накрая сам подава оставка.

Износът на революции

След Октомврийския преврат през 1917 година, предизвикал кървава гражданска война в Русия, болшевиките налагат властта си вътре в страната с нечуван терор. През 1919 година в Москва се създава Третият или Комунистическият интернационал (Коминтерн). Основната му цел е износ на революции и терор, военизиране и безпрекословно подчиняване на комунистическите партии в Европа на съветските директиви.

В България отцепилите се от Българската работническа социал-демократическа партия (БРСДП) „тесни социалисти“ през 1919 година се преименуват на Българска комунистическа партия (БКП) и поемат пътя на болшевиизирането и военизирането, което превръща БКП в терористична организация, безусловно подчинена на Коминтерна.

След провала на заповядания ѝ от Москва въоръжен метеж през септември 1923 година, БКП е забранена в България и минава в нелегалност. Въпреки дадената от правителството амнистия, комунистическите агенти не мирясват, защото от Коминтерна са им дали „курс към въоръжено въстание“. През цялата 1924 година те се занимават с вербуване на нови членове, предимно от средите на необразованите или малообразованите, усилено се снабдяват с оръжие, създават въоръжени чети, тероризират населението. Но най-страшното тепърва предстои.

Кървавият Велики четвъртък

„Помислихме, – продължава Александър Цанков в своите мемоари, – че едно голямо злощастие, едно държавно прекеждие отмина. На същия ден обаче, привечер, бе смъртоносно прострелян ген. Константин Георгиев. Това бе вторият етап, вторият замислен атентат. Погребението му бе определено да стане на 16 април в 2 часа следобед. Денят бе Велики четвъртък. Злодеите разчитаха, че тук ще ни довършат.

В катедралната църква „Света Неделя“ ковчегът с тленните останки на покойния бе сложен на определеното за опяване място. Отляво беше семейството на покойния. Отдясно на владишкия трон служеше софийският митрополит Стефан, настресан бяхме наредени в две редици министрите, а зад нас – отляво и отдясно храмът беше препълнен с народ – мъже, жени, имаше и деца; официални и длъжностни лица и целият генералитет – запасни и действащи офицери.“²

В спомените си по-нататък Александър Цанков се спира на злокобната фигура на клисаря Задгорски и уточнява, че именно клисарят, вероятно съвсем не случайно премества ковчега по-напред, поради което всички министри автоматично се придвижват и така застават ТОЧНО под купола, където вече е била заложена бомбата с 30–40 кг. взрив. Това отместване всъщност ги спасява, макар че неукият клисар очевидно е мислил, че – попаднали точно под взрива, смъртта им е гарантирана. По църковния обичай клисарят раздава свещите. „Като че ли ни броеше“; разказва в мемоарите си Ал. Цанков.

Опелото започва. Софийският митрополит Стефан чете Евангелието. Експлозията става в мига, когато звучат думите:

„Недейте се чуди на това, защото иде час, когато всички, които са в гробовете, ще чуят гласа Му и ще излязат – ония, които са вършили добро, ще възкръснат за живот, а които са вършили зло...“ (...ще възкръснат за осъждане; Йоан, 5:28-30)

„Дебела тъма легна и покри с непроницаем мрак Божия храм и нас, които бяхме в него. – пише Александър Цанков. – Потънахме като че ли в ада.“³ Чудовищният взрив, който на 16 ап-

рил 1925 г. в 15.20 часа разрушава централния купол на катедралата, в която току-що е започнало опелото на убития генерал, се чува в цяла София. От взривната вълна са изпочупени прозорците дори на отдалечени къщи и сгради. Борис III оцелява по чудо и за втори път в разстояние на два дни е спасен от убитите при Арабаконак свои спътници – той закъснява за опелото в църквата „Света Неделя“, защото присъства на погребенията им.

Неописуем ужас, гибел и разрушение

Страшната картина на повалените сред отломките хора, стенанията и воплите на умиращите и затрупаните под развалините на катедралата, разкъсаните тела на загиналите, окървавените лица и риданията на шуращите се оцелели, опитващи се да намерят близките си, се запечатват завинаги в съзнанието на очевидците. Легендарният Юрий Захарчук, командир на Пожарната команда, описва така мястото на престъплението: „Там видях жива гробница: парчета от икони, разхвърляни шапки, ръце, окървавени глави и всичко това бе застлано с кръв.“⁴

Подробно описание на страшния ден дава и о.з. генерал Иван Шишков, оцелял по чудо.

„Всичко беше в развалини, а под развалините загина цветът на столичното общество... Картината не се поддава на описание – смърт и ужас витаеше в храма. Спасените като луди се втурваха към вратите, мачкаха лежащите и ги доубиваха. (...) Хора, търсещи своите близки, кършат ръце и бягат в други болници, в други отделения, безнадеждно се връщат в града, отново нахълтват в разрушения храм, ровят се из неговите развалини... Ужас, неописуем ужас и отчаяние бяха обхванали целия град!“⁵



Погребение на жертвите от атентата

Жертвите

Само за няколко мига България губи десетки висши офицери – повече, отколкото във всички войни дотогава. Участвали в не една война, тези герои от Сръбско-българската, Балканската, Междусъюзническата и Първата световна войни, кавалери на ордена „За храброст“ загиват от престъпната ръка на български, избрали да служат на чужда държава.

Загиват 14 генерали, между тях и ген. Иван Попов – участник в четата на Филип Тотю, герой от четири войни. Ранен е героят от Дойран – ген. Владимир Вазов. Ранен е и синът на Райна Княгиня – ген. Иван Дипчев. По зла ирония на съдбата атентатът се ръководи от Коста Янков, негов пръв братовчед, племенник на Райна Княгиня. Под развалините на Божия храм намират смъртта си и трима народни представители, включително бившият пълномощен министър Недялко Колушев – дипломат, литератор и публицист.

София загубва своя кмет Паскал Паскалев – демократ и общественик. Трагичната му съдба е споделена и от столичния градоначалник Георги Кисъев и от софийския окръжен управител Дянко Неделчев.⁶

Мнозина загиват на място или покъсно от раните си. Кървавият велики четвъртък – така наричат софиянци страшния ден на 16 април 1925 година. Убити са 213 души. Между тях има много жени и деца. Загиват ученици, студенти, учители, журналисти, адвокати, архитекти. Ранените са около 500 души, голяма част от тях – тежко. Сред ранените са министър-председателят на България Александър Цанков, министърът на войната Иван Вълков, министърът на вътрешните работи Иван Русев, министърът на външните работи Христо Калфов, митрополит Стефан, подпредседателят на Народното събрание Борис Вазов, народните представители проф. Йосиф Фаден-



Разрушеният храм отвътре

хехт и Атанас Буров, Тодор Кожухаров, Андрей Ляпчев и много други.

Целта на атентата

Извършеното варварство – да взривиш църква на Велики четвъртък, да я взривиш по време на опело, нещо повече – да си видял с очите си множеството хора, между които много жени и деца, и въпреки това да запалиш фитила, е чудовищно. Още по-чудовищно е, да убиеш достоен човек само заради авторитета му и с цел неговото опело да се превърне в смъртоносен капан. В капан за държавния глава, за българското правителство и за висшето офицерство. И заедно с тях, за близките и роднините на покойника, за стотици хора. Целта на подготовения с месеци атентат е ликвидирането на цялото висше държавно, политическо и военно ръководство на България и възползване от създадения властови вакуум, паника и суматоха за заграбване на властта и установяване на съветска република в България.

В хода на следствието се установява, че на територията на цялата страна са били образувани и подготвени въоръжени бойни единици, организирани в петорки, шесторки и по-големи чети, които очакват даден от ЦК на БКП сигнал за започване на въоръжен метеж. Избиването на правителството би означавало, че атентатът е успешен и сигналът за въоръжено настъпление може да бъде даден. Всички предварително обучени и въоръжени бойни групи имат предварително точно установени задачи: превземане на пощите, общините, полицейските управления, гарнизоните на военно безпомощната (поради Ньойския договор) България, овладяване на централната и местната власт и ликвидиране (по предварително изготвени списъци!) на авторитетните хора в градове и села, естествените лидери на нацията. Нещо, което (още по-методично и отлично организирано) комунистите прилагат 20 години по-късно под прикритието на щиковите на окупационната Червена армия. Вбесени от провала на септемврийския метеж през 1923 година и опита за насилствено налагане на съветска власт в България, вносителите на „революция“ търсят реванш. Пъкленото дело на атентата не успява.

Правителството по чудо оцелява. Благодарение на самообладанието и бързата реакция на Александър Цанков и на целия Министерски съвет, на професионализма на полицията и на армията, България е спасена и зловещият план не се осъществява. Министрите, макар и ранени, някои тежко, се събират веднага и в плен състав(!) на заседание в Министерството на войната. Всички са в шок и очакват най-лошото, но бързо се окопитват. Взема се решение да бъде обявено военно положение. Още в първите минути след атентата, макар и сам контузен, министърът на външните работи Христо Калфов, вече е в Централна поща, откъдето по телеграфа и по телефона дава разпореждания и отправя първата окръжна телеграма, с която съобщава за станалия атентат и за това, че Царят и правителството са живи и невредими, а редът в столицата е запазен⁷. Вдигната е тревога, София е блокирана. Обявено е военно положение и частична мобилизация. Арестувани са клисарят и Марко Фридман, които разкриват съучастниците си и мрежата започва да се разплита. А тя се оказва чудовищна.

Кой стои зад атентата ?

Атентатът е подготвян грижливо цели месеци. За него не само са знаели много хора, но той е бил ръководен от ЦК на БКП по нареждане на Коминтерна и лично на Георги Димитров и Станке Димитров!
Ст. Димитров: Убийството на прокурора Димчев трябваше да стане като първи акт на централната терористическа група, налагаше се да се удари не голямо политическо лице, за да се сондира почвата, да се види как ще се отговори и съобразно с това да се решава за бъдеще. Убийството на детектива Кузинчев се наложи по необходимост, защото той предаде Гюлеметов и др. С решението за убийството на Ник. Милев се искаше да се удари по-силно правителството и македонствующите и да се види пак как ще действа тая тактика. Приближаваме към атентата. Военната организация намери клисаря в черквата „Св. Крал“ и сметна, че там може да се складират взривни материали. Другарите огледаха черквата и намериха, че в нея може да се извърши

*атентат. К. Янков и Ив. Минков разискаха тоя въпрос и сметнали, че може да стане един атентат, като се съберат правителствени хора и с един удар да се унищожат.*⁸

Десетилетия наред българските комунисти не спряха да лъжат и да изопачават истината за атентата, който уж бил дело на авантюристи от някаква си ултралява секция на БКП, които на своя глава взривили пълната с хора черква. Истината обаче отдавна се знае.

През юли-август двама от избягалите в Съветския съюз атентатори Димитър Златарев и Петър Абаджиев „анализират“ в Москва на специално съвещание защо пъкленият им план не е успял. На съвещанието присъстват Васил Коларов, Станке Димитров и Георги Димитров, Димитър Златарев (член на БКП и на Военния център на ЦК на БКП и на Софийската партийна организация, един от организаторите на атентата в „Св. Неделя“) и техникът Петър Абаджиев, грижил се заедно с убийтия по време на полицейска престрелка в София специалист по минно-поддривно дело Иван Минков за поставянето на взрива в катедралата.

Из протоколите на Московската конференция на БКП през август 1925

Петър Абаджиев: „Ние казвахме, че в продължение на 15 дена ще пропищете дете в майка след атентата, а не мислехме, че ще има военно положение, полицейски час в 7 и половина и че ще има всеобща арести (...). Аз измерих черквата, направих скица и я изпратих на Минков и Янков. Гледах в черквата да се постави взривът в пода и да не остане нито един жив. После реших да се постави в тавана. Аз смятах, че Минков е по-опитен от мен и той каза, че зарядът трябва да бъде съсредоточен. Аз виждах, че там ще се събере отбор сволоч и че няма да бъдат избити. Исках да дадат гранати, обещаха, но не дадох. **Понеже искахме да ги избием с детонация, аз казах да се даде отровен газ и да ги изтравим. Дадох един килограм димяща сярна киселина и казаха, че тя е достатъчна. И наистина много от ранените измряха вследствие отравянето.**“⁹

П. Абаджиев: През това време аз

работех и за атентата, като внасях взрив вътре в черквата. Клисарят не беше наемник, а вършеше съзнателно работата си, като пари му давахме ние. Узнаха много хора, времето течеше, станаха много провали.

Отначало в Младежкия съюз, а после и в Партията. Ние искахме да стане атентата и се даде такова нареждане.

Реши се да бъде убит Вл. Начев и ние три вечери го вардихме, но той беше много предпазлив и беше непрестъпно около него (...) Трябваше да очистим Начев, за да събере той всички в черквата при погребението му и да стане атентата.

Абаджиев: Нарездането се даде много преди атентата. Събрахме се с Минков и отидохме при Д. Златарев и там се даде заповедта за атентата. Това беше на 15 март. Ако Начев беше убит, атентатът щеше да стане веднага. После се даде нареждането за убийството на Славейко Василев. Но и той беше много добре охраняван от македонците. Аз можех да го убия в „Славянска беседа“, но с това пропадна атентатът, а друг нямаше. По това време съобщиха, че се откриват нови отдели и Д. Златарев ще завежда разузнавателния апарат и че той ще ми дава нарежданията. Ив. Ценов казал в Обществена имена на всички, които чул в „Русалка“ и които сме се готвели да убиваме. Славейко Василев скри, а така също и всички други и навсякъде охраната им се стегна. Даде се зор да се намери друг. Даде се нареждането да бъде убит К. Георгиев и той биде убит. Срещнах се с Д. Златарев и той ми каза да се пали фитила...

Е, кои са всъщност ... „кръволиците“?

Това е само една много малка част от терористичната дейност на БКП и „подвижите“ на добре платените й с пари от Коминтерна дейци, изповядана без стеснение от тях самите, помежду си. Но и тази част е предостатъчна, за да се види срещу какво са били изправени правителството и народът на България.

Десетилетия наред българският държавник Александър Цанков – университетски преподавател, убеден парламентарист и социал-демократ бе демонизиран и наричан „кръволок“, защото през 1923–1925 година спаси страната и народа си като пресече опитите на БКП чрез гражданска война и терор да установи съветска власт и защото осуети замислите на московските болшевици за победата на „световната революция“ в България. Но нека сложим ръка на сърцето си и да се запитаем кой всъщност е кръволокът: дали министър-председелят Александър Цанков, възстановил погазената от земеделското управление на Стамболийски Търновска конституция и спасил страната си от насилствена съветизация и неминуема подялба между алчните й съседи или тези, които по заповед на чужда държава взривяваха църкви, пълни с хора?

В своите мемоари Ал. Цанков напомня, че атентатът в катедралата всъщност далече не е първият: „Срещу Нова година на 1925 е осуетен атентат, който да вдигне във въздуха Военния клуб, по времето тъкмо когато държавният глава поздравява столичани с Новата година по тогавашния обичай.“¹⁰ „Атентатът – пише Ал. Цанков – биде осуетен, защото адската машина бе открита случайно.“¹¹

Но комунистическите „геройства“ продължават: „За да тероризират съдиите, комунистическата терористическа банда уби посред града столичния прокурор Димчев. От омраза към офицерството безпричинно бе убит на гара Костенец един свършено невинен, капитан Беров. Атентатът в град Враца – с цел да се хвърли градът във въздуха. Атентатът срещу държавния глава на 14 април 1925 г. Атентат е убийството на ген. Коста Георгиев, народен представител и бивш началник – щаб на армията. Атентатът на 16 април 1925 – короната на болшевишко-комунистическите престъпления... Атентатът срещу Севлиевския областен съд, който бе изцяло избит. Ами да напомня ли за бандата на прочутия за времето си

комунист Дочо Христов, организирана и командвана от комунистите, която върлуваше между Ловеч и Троян, нападнаше и избиваше граждани само затова, че бяха омразни тям – на комунистите. Кой уби ген. Христо Луков, полк. Пантев, бивш директор на полицията, народния представител Сотир Янев, Запрян Клявков и колко още, да продължавам ли списъка? Той би бил безкраен.“¹²

Идеалисти ли? Платени агенти на Коминтерна!

И не на последно място трябва да се отбележи фактът, че терористите от БКП не правят нищо, без да им бъде заплатен хонорар. За своето пъклено дело – да внесе и складира експлозива в църквата „Света Неделя“ клисарят Петър Задгорски получава 11 000 лева. Всеки партиен сътрудник получава минимум по 3000 лева месечно възнаграждение, а терористът Марко Фридман, през когото минават над 400 000 лева за по-малко от 30 дни, получава заплата от 5000 лева (за сравнение през 1925 г. един гимназиален учител има заплата около 1200–1500 лева).¹³ Секретарите на Комунистическата партия, редакторите на „Работнически вестник“ и „Ново време“ получават месечно по 15000 лева заплата.¹⁴ В следствените показания на Цола Драгойчева може да се прочете признанието й: „Парите в партията оказаха твърде много своето пагубно влияние върху движението, защото и при най-елементарно посягане към какъвто и да било, член на партията, за каквато и да било работа, той чакаше възнаграждение.“¹⁵

Година наред в България на имената на атентаторите, масови убийци и терористи бяха наречени градове, улици, предприятия. Жертвите им и до днес тънат в забрава. Попитайте някой дали може да спомене и 4–5 имена на онези загинали в руините на катедралата 213 българи. Между които е и тогавашният кмет на София.

Даниела Горчева

1. Цанков, Александър. „Моето време. Мемоари“, София, изд. Прозорец. Стр. 263.
2. Цанков, Александър. Там, стр. 349
3. Цанков, Александър. Пак там, стр. 350
4. Любомирска, Майя. За 90 години само Ал Кайда успя да бие по тероризъм българските комунисти. Faktor.bg, 2015
5. Иванова, Илиана. Атентатът в църквата „Света Неделя“ в спомените на един оцелял генерал. Glasove.com, 2015
6. Радев, Валентин. Отровни митове. София, 1994. Изд. Веле Кралевски.
7. Цанков, Александър. Пак там, стр. 352

8. ЦДА, ф. 3 б, оп. 1, а. е. 38, л. 18 – 28, 33–34. Из протоколите на Московската конференция (Московското съвещание) на БКП.
9. ЦДА, ф. 3 б, оп. 1, а. е. 38, л. 33 – 39, 51 – 52. Из протоколите на Московската конференция на БКП. Москва, 30 юли – 15 август 1925 г.
10. Цанков, Александър. Пак там, стр. 262
11. Цанков, Александър. Пак там, стр. 263
12. Цанков, Александър. Пак там, стр. 263
13. Куцаров, Иван. Кървавият Велики четвъртък. Webcafe.bg
14. Бичев, Пана. Надвечерието на атентата. Велики четвъртък 1925 г стр.37
15. Бичев, Пана. Пак там, стр.150

Николай Лилиев –

130 г. от рождението на нежния поет, с „мечти безплътнобели“

„Поезията е вечна, както е вечна нуждата от идеал, от вяра в живота.“

Николай Лилиев



Николай Лилиев

Николай Лилиев създава поезия, която е безценно богатство за българската литература. Поезия, в която нещата от реалния живот придобиват духовни измерения, а словата звучат като нежна, романтична музика. Творец на най-ефирните и чувствителни стихове, Лилиев завладява читателя с чистата си душевност, деликатност, стремеж към усъвършенстване. У него дори конкретно земното зазвучава с неземно фина мелодия и добива идеална хармония.

Жизнен и творчески път

Николай Михайлов Попиванов / Лилиев / е роден на 26 май 1885 г. в Стара Загора, в семейство на потомствени учители и свещеници, но още от малък остава кръгъл сирак. Нежен, с крехко здраве, той е отгледан от лелите си и расте като болезнено чувствително, затворено, плахо дете. Учи в родния си град, а през 1903 г. завършва Търговската гимназия в Свищов, където научава добре руски, немски и френски език.

Литературните му интереси се проявяват през ученическите години, но тласък за поетическа изява му дава срещата с Димитър Подвързачов през 1903 г.

През есента на 1905 г. Лилиев заминава за Лозана/ Швейцария/, където следва 3 семестъра литература и усъвършенства френския си език. Тук се запознава с творчеството на Ницше, Ибсен, Ширнер, Бодлер.

Поради липса на средства се завръща в България и работи като чиновник. Сприятелява се с Димчо Дебелянов, в близки отношения е с Боян Пенев, Владимир Василев, д-р Кръстев. Активно сътрудничи на сп. „Съвременник“ със стихове и преводи. Тук за пръв път се подписва с псевдонима Николай Лилиев, който му измисля редакторът на списанието Георги Бакалов.

През 1909 г. Лилиев спечелва конкурс и заминава за Париж. Във френската столица той следва търговски науки със стипендия на Министерството на търговията. Подвързачов и Дебелянов публикуват стихотворенията му от Париж в списанията „Съвременник“, „Оса“, „Смях“, „Наш живот“, „Демократически преглед“, „Съвременна мисъл“ и др. В хумористичните издания Лилиев се подписва с псевдонимите Одуванчик, Анонимус, Лилипут.

В Париж, освен френски, поетът учи активно немски и английски език. Животът във френската столица оставя дълбоки следи в развитието му – силно му повлиява творчеството на Маларме, Верлен, Рембо и на Емил Верхарн.

След завръщането си от Париж работи като учител в София, Пловдив и Свищов. По време на Първата световна война е редник и кореспондент.

След Първата световна война работи като специалист по търговски науки и коректор. През 1918 г. излиза първата книга на Лилиев „Птици в нощта“, а през 1921 г. тя е преиздадена. В този

период става сътрудник и съредактор на сп. „Златорог“. През 1922 г. излиза втората книга – „Лунни петна“, в края на 1931 г. – „Стихотворения“. От 1920 г. Лилиев е съредактор и постоянен сътрудник на новосъздаденото литературно списание „Златорог“. От 1921 до 1924 г. работи в библиотеките във Виена и Мюнхен върху подготовката на библиография за българския стопански живот през вековете, като същевременно е кореспондент на списание „Златорог“. В периода 1924–1928 г. е административен секретар, а по-късно и драматург на Народния театър. От тези години е дружбата му с Йордан Йовков, Георги Райчев, Рачо Стоянов. През 1934 г. в „Златорог“ излиза цикълът му „При морето“. Той е свързан с пребиваването на поета във Варна като преподавател по френски език в Търговската академия от 1932 до 1934 г.

Лилиев е описан в спомените на съвременниците си като много скромен и изключително стеснителен човек. „Известен е със своята несръчност; често се спъва. Не знае къде да държи ръцете си. Постоянно чупи нещо. Винаги носи резервни пари, за да може да заплати счупено стъкло на трамвай или витрина. Не обича природата и чистия въздух; разхожда се само рано сутрин, когато няма хора по улиците. Пристрастен е към атмосферата на кафенетата. „Скромността и самокритичността му граничат с мания. Той не ходи на гости, на тържества, на банкети, на места, където се събират много хора. Смущава се от присъствието на жени. „Лилиев е добросърдечен, любезен и учтив. Много чистоплътен. Пълен вегетарианец“. Като административен секретар и драматург на Народния театър е смятан от колегите си за най-подходящия човек, на когото могат да поверят сърдечните си тайни, грижи и радости. Приеман е като личен изповедник на целия театър.

Драматург в Народния театър

Лилиев оставя трайни следи в българската театрална култура като драматург в Народния театър в София (1934–1960). Той следва традициите, положени от П. П. Славейков и П. К. Яворов и привлича най-добрите български писатели и преводачи. Превежда огромна част от европейската класическа и съвременна драма: У. Шекспир („Сън в лятна нощ“, „Ромео и Жулиета“, „Крал Лир“), Пиер Корней („Сид“), М. Метерлинк („Чудото на Св. Антоний“), Хуго фон Хофманстал („Електра“), В. Юго („Ернани“), Ал. Толстой („Цар Феодор“), Х. Ибсен („Малкият Ейолф“) и др. Затова името му е свързано с разцвета на българския театър през 30-те и 40-те години.

Поетичният свят на Лилиев

Поезията на Лилиев вълнува и впечатлява със своята изтънченост, красотата на изказа, мелодичност и благозвучие. В стиховете си поетът рисува един по-различен, по-хубав свят, устремен към доброто и духовното, но ясно проличават и страданията на самотника.

Аз съм отхвърлен, забравен, оставен.
Самотата носи терзание, тласка духа към горчив размисъл. Николай Лилиев приема страданието като път към просветлението и възкресението на човешкия дух. Усещането за изоставеност и за липса на човешка близост се разгръща особено силно чрез темата за чуждостта на света:

*Във тоя век на хищно изстребление
О, господи, нима съм аз за там?*

Драматичен тембър на поезията на Лилиев придава усещането на лирическият Аз за своята различност. Чужд на битието на порочните страсти, той търси идеала извън пространството на ежедневието. И го намира в образа на абстрактната красота. Тя възплъщава идеята за вечната непорочност „живее в незначителни, далечни страни“ и е назована Ничия Никога. Недокосната и безстрастна, идеалната жена е безплътна видение на извисения дух. Нейният образ е свързан с чистотата, която е вградена в поетическия свят на Лилиев.

Чистата душа е трепетна и свободна, макар и много често страдаща. Цветовата символика на бялото и сребърното говори за нейните ефирни

преживявания:

*Светло утро, ти
прокуди
всяка пара и мъгла –
пеперуди, пеперуди,
тънки сребърни
крила.*

В пеещите стихове на Лилиев чрез символите пеперуда, птица, лебед, крило се изповядват най-съкровените му преживявания. Миниатюрите

„Тихият пролетен дъжд“, „Съмна в сънните градини“, „Знам сърдечен свиден кът“ са израз

на жажда за покой, радост и красота. В тях доминират слънчевото настроение и меланхоличното съзерцание. Всеки мотив от природния пейзаж тук е символ на огледалния свят на една нежна и чувствителна душа.

Лирическият човек на Лилиев е страдалец в градското пространство на отчуждението и самотата. Той носи „тихата тъга на града“, сам и загубен е в огромния град и това безсмислено лутане без посока и цел е с ореол от „болни светлини“. В тази обител на скръбта той вижда „брат у всеки непознат“, готов е да бъде страж на „душите загубени от труда в часа на изпитания последни“, иска да се слее с тълпата, за да ѝ служи.

Душата на героя е изпълнена с любов не само към хората. В нея звъни вълнението на едно чисто родолюбиво чувство. Самотната, заобиколена от врагове и изтерзана в ужасите на войната родина е олтар, пред който е положена най-висшата жертва:

*И възроден, аз може би последен
поднасям своя чист и беден дар:
едно сърце, което слагам бледен
пред твоя свят и непознат олтар.*

„Към родината“

Родолюбивите вълнения на поета са възплътени и в поемата „Родина“. За него тя е завет и спомен, тя е видение, тя е и самотната „бащина къща“, обгърната със „сухата лоза“ на изчезналите радости на младостта:

*И ето ме, изпълнен пак с любов,
и ето ме, Родино, пак готов
чело да сложа в твоето подножие,*



Портрет на Николай Лилиев, художник – Дечко Узунов

*да те посрещна като спомен скъп
и да приема твойта свята скръб
като награда, като милост божия.*

Лилиев оставя светла диря в българската литература, той е „нежният лирик в нашата поезия, скромнен и мъдър като вечността“.

Твърде фин творец, който не приема тогавашната българска действителност, той създава свой собствен свят. И заявява:

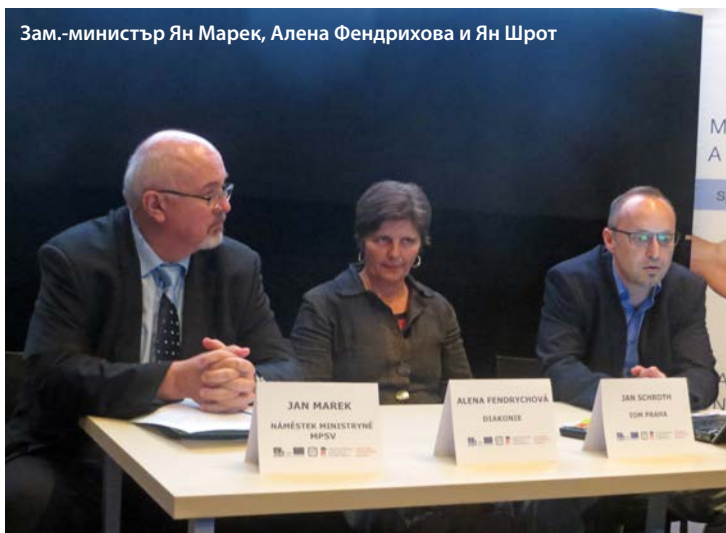
„Цялото човечество, от неукния и непросветения ум до най-извисения, чувства понякога нужда да се издигне над действителността и да заживее в друг свят – света на поезията“.

В този вълшебно-призрачен свят неговата „душа е блян“. И затова може би за поколенията той остава най-интересният и най-загадъчният от българските символисти, но и най-трудно разбираемият. „По своята ангелска чистота, божествено благородна линия на чувството Лилиев няма подобен на себе си в нашата поезия. Пред образа на неговата безсмъртна любов, в храма на девствените му слова човек може да повярва най-сетне във вълшебството на изкуството – да ни отнася в света на чудесата. Чувстваш, че трябва да извършиш някакъв аскетичен подвиг, да пречистиш душата си и тогава да заговориш за Лилиевата поезия. Тъй всичко у нея е музика, чистота, светлина!“ (Иван Мешеков)

Снежана Таскова

Информационна кампания за предотвратяване на експлоатацията на български работници в Чехия

На 28. 5. 2015 г. от 14 часа в кино „Атлас“ в Прага 8 – Флоренц, се проведе пресконференция на тема „Иновации за предотвратяване експлоатацията на труда на граждани от ЕС“, която се реализира от Министерството на труда и социалните грижи с помощта на Европейския социален фонд и в сътрудничество с партньори от България и Австрия.



Зам.-министър Ян Марек, Алена Фендрихова и Ян Шрот

В пресконференцията взеха участие Ян Марек – заместник-министър в Министерството на труда и социалните грижи, Ян Шрот от Международната организация за миграция в Прага и Алена Фендрихова от Диакония. С мотото: **информирана миграция = безопасна миграция** Министерство на труда и социалните дейности в Чешката република обръща внимание върху рисковете от експлоатация на български работници в Чехия. Зам.-министър Ян Марек обоснова необходимостта от информационната кампания, която цели предотвратяване на експлоатацията на български работници в Чехия с помощта на по-добра информираност на българите за условията на работа, за правата им, произтичащи от Кодекса на труда, както и за това как да се предпазват от евентуална експлоатация и др. Ян Шрот обясни, че кампанията е насочена към две целеви групи: към българските граждани, които идват да работят в Чехия и към държавните служители, вкл. социални работници, полицаи и др. За българските граждани са отпеча-

тани 10 000 листовки, направен е рекламен клип и комикс. Множество плакати се разпространяват в обществения, на гари и автогари, вкл. и на автогара Флоренц в Прага, където най-често пристигат работници от България. Листовките и комиксите са издадени както на български, така и на чешки език. Ян Шрот подчерта, че ще се радва на евентуално сътрудничество с българската общност, която има печатни медии в Прага.

Ян Шрот информира, че в социалните мрежи ще се разпространява едноминутен информационен клип, който беше презентиран по време на пресконференцията. Клипът е направен по действителен случай. В него участва българин, работил без трудов договор. Олег намерил работа в Чехия чрез обява. Обещана му е заплата от 1000 евро на месец. При пристигането си в Прага заплаща 150 евро на работодателя си, който му взема всички документи. Олег работи от сутрин до вечер в строителството. Първият месец получава само аванс, вторият – нито крона. Помага му социална работничка, която се обажда на работодателя Михаил и го заплашва, че ще подаде жалба до Инспекцията по труда. Посланието към българските работници е:

- *Да не предават личните си документи на други лица.*

За предоставяне на информация и безплатна помощ се обръщайте към:

PORTAL.MPSV.CZ/SZ – информация на Министерството на труда и социалните дейности за възможностите и правилата на трудоустрояване.

WWW.SCPS.DIAKONIE.CZ – информация за правата и задълженията на наетите лица в ЧР на български език; помощ на жертви на трафик на хора и експлоатация на трудовия пазар.

WWW.STRADA.CZ – подкрепа на жертви на трафик и експлоатация.

WWW.SUIP.CZ – Държавна инспекция по труда, която предоставя информация по трудово-правната проблематика и приема сигнали за провеждане на контрол на работодатели.

ПОСОЛСТВО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ЧР – Krakovská 6, Praha 1, Тел: 222 211 258.

WWW.EURES.CZ – помощ при търсене на работа.

WWW.MIGRACE.COM – безплатно правно и социално консултиране.

WWW.CICPRAHA.ORG – безплатно социално консултиране.

WWW.OPU.CZ – безплатно правно консултиране.

WWW.IOM.BG – за български граждани, жертви на трафик на хора.

Тел.: +35 929 394 777.

Телефонни номера за спешни повиквания – безплатни, само в крайна необходимост: Полиция на ЧР – 158, Спешна медицинска помощ – 155.

- *Да не работят без подписан трудов договор.*
- *Да знаят, че имат право на социално и здравно осигуряване в Чехия.*

Алена Фендрихова от Диакония обясни, че в последно време представителите на Чешкобратската Евангелистка църква се срещат с много българи и румънци, които не знаят чешки и нямат никаква представа към кого да се обърнат в проблемни ситуации. Тя поясни, че работниците обикновено си търсят работа чрез агенции, които

им обещава високи заплати. Посредниците веднага след пристигането вземат паспортите им и ги принуждават да работят без пари – само с минимален аванс. След това ги изхвърлят от работа, а често и от общежитието, където са ги настанили. За такива пострадали работници Диакония разполага с приют, който се намира на таен адрес. Алена Фендрихова обърна внимание върху факта, че в Пълзен, например, пристигат цели автобуси с български работници, които нямат

никаква информация за чешките закони и не знаят какво да правят, когато възникнат проблеми в работата им. Зам.-министърът Ян Марек подчерта, че е необходимо да се изпращат сигнали до Министерството на труда и социалните грижи, до неправителствените организации или до бюрата по труда, за да се преустановяват навреме проблемите с експлоатацията на работниците.

Мария Захариева

Bulhařští krajané kupují nemovitosti v Praze na hypotéku za úrok 1,89 % – 1,99 % p.a.

Pořídít si vlastní bydlení v Praze a okolí za nadstandardních podmínek, pro spoluobčany bulharské národnosti, kteří žijí a pracují v ČR, je mnohem jednodušší než kdykoli v minulosti, sděluje Ing. KAREL ADAMÍK, realitní a finanční specialista, který má dlouhodobé zkušenosti s vyřizováním úvěrů pro cizince.

Pane Adamíku, co všechno musí splňovat cizinec, aby získal hypotéku za zajímavých podmínek?

Pravidla pro získání hypotéky v tuzemských bankách jsou poměrně jednoduchá. Pokud se jedná o občana EU, tak základní podmínkou je povolení k dlouhodobému/trvalému pobytu, přidělené RČ, a mít dostatečné příjmy ze zaměstnání nebo podnikání v ČR. A v ideálním případě ještě disponovat cca 10–15 % vlastní hotovostí z ceny nemovitosti. Pak čerpají úvěr zpravidla za stejných podmínek jako čeští občané (za 1,89 %–1,99 %, bez nutnosti uzavřít pojistku).

Co když mi chybí hotovost a potřeboval bych hradit 100 % kupní ceny z úvěru, je nějaká možnost?

Umíme najít řešení, jak nastavit financování za optimálních podmínek a zajistit 100 % prostředků odhadní ceny nemovitosti za nepatrně vyšší úrok cca 2,99 %, který lze v budoucnu vylepšit.

Co si mám představit pod „slůvkem vylepšit“, co tím myslíte?

Úrokové sazby hypoték uzavřených před 3–4 roky se pohybovaly mezi 4–4,5 %. Takovou půjčku, již jeden rok před termínem fixace sazby (výročí), umíme zlevnit na cca 1,99 %. A navíc, k této půjčce Vám nabídneme dalších 100–400 tis. Kč, za stejný úrok 1,99 %. Je to vlastně nejlevnější „spotřebitelský úvěr“ na trhu.

Kolik Vaše služba zajištění financí nebo hypotéky stojí, jak velkou odměnu si účtujete?

Pro zájemce o hypotéku mám však dobrou zprávu. Za službu poradenství a zajištění hypotéky nezaplátí ani korunu navíc. Největší odměnou pro finančního specialistu je spokojenost klienta, který službu doporučí v okruhu svých přátel či známých. Finanční odměna poradci je placena konkrétní bankou, která poskytla hypotéku.

Od svých krajanů slyšíme, že museli zaplatit desítky tisíc Kč jako odměnu za vyřízení úvěru? Kde je tedy pravda mezi tím co říkáte a realitou?

Setkal jsem se s tímto nešvarem již několikrát. Jenom v Praze působí více jak 3 000–4 000 poradců a úroveň poskytování služeb je velmi rozdílná. **Slyšel jsem i o odměnách ve výši 100–150 tis. Kč pro poradce za zprostředkování úvěru ve výši 2 mil. Kč, kdy využili příležitosti, tísně a neznalosti cizinců, aby jednorázově na obchodu velmi dobře vydělali.**

Neplatte žádné odměny a provize. Máte stejné možnosti a podmínky k získání hypotéky jako čeští občané.

Co byste našim krajanům doporučil?

Setkávám se s cizinci a krajany Bulharské národnosti poměrně často.



S některými udržuji i přátelské vztahy. Oceňuji vaši skromnost a pracovitost. Mnozí mají dvě zaměstnání, aby zajistili svým rodinám slušné žití a vlastní bydlení. Což je pro vás, Bulhary, jedna z nejdůležitějších priorit a životních hodnot. Někteří ale stále bydlí v podnájmu a o svém vlastním bydlení zatím jenom sní. Každému budu rád nápomocen ať již radou, nebo poradenstvím při financování a koupi nemovitosti.

Ing. Karel Adamík

realitní a finanční specialista

tel.: + 420 774 662 071

e-mail: adamik.karel@seznam.cz

(hovořím česky a anglicky)

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Кщ. Почтенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.



Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail bulgari@atlas.cz

За контакти:

o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Българи брой 2/2015

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:

Мария Захариева

Редакционен екип:

Красимира Мархолова, Васил Самоковлиев

Сътрудници:

Снежана Таскова, Пламен Тотев, Стефан Кисьов, Даниела Горчева, Татяна Борисова, Минка Генчева, Катерина Ненкова, Луиза Станева, Сирма Зидаро-Коунова, Леда Аврамова, Златна Костова, Румяна Кирилова и Галина Тодорова

Дизайн: „Макс“ студио

Година 12, брой 2/2015

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 25. 6. 2015

Цена: 30 крони

Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въведени в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 2/2015

Adresa redakce a tel. spojení:

Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XII

Periodicita: 6

Náklad: 600 výtisků

Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 2/2015

Den vydání: 30. 6. 2015

Evidenční číslo: MK ČR 13282

Vydavatel: Vazraždane, Americká 28
120 00 Praha 2, IČO 26544229

„Българи“, списание за българите в Чехия

„Възраждане“ „Българи“ Абонамент фото галерия връзки

Списание „Българи“ 2012, брой 5-6

Разгледай списанието по рубрики -
Съдържание:
Българската общност
• Пражка премиера на филма „Миграцията на паламда“
• Литературата имва душите
• Среща с режисьора Людмила Тодорова и преводачката Златна Костова
• В света на Леан Енев
• IV фестивал на българите по света „Аз съм българче“ III
• Международен фестивал за детско творчество „Колела моето семейство, моля родина“
• Даниела Джорова Валдулис: Поезията и музиката са за мен естествените открития на ежедневието
• Българите в Чехия – културна характеристика, имиграционен процес и социална интеграция в настоящето – премиера в БКМ Разговор с Румяна Гюлиева
• Д-р Соня Сенова – стоматоложката от Любимец
• За приказките и танците
• Детски книги на български език
• Българска клипърна надпревара – Прага 2012
Българо-чешки връзки
• 120 години от основаването на Софийското дружество „Чех“
• Хор „Гусла“ в Прага
• Търговска мисия на българските производители в Прага, Чехия
• Давид Бернщайн. България е абсурдът който обичам
• Хоразан поема към българския читател I Градината на литературната история
Култура
• Едно докосване до света на Йордан Йовков

Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.bulgari.eu Facebook: [Bulgari Vazrazhdane](https://www.facebook.com/BulgariVazrazhdane)

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

БСОУ „Д-р Петър Берон“

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ
ПРАГА

НАЧАЛО НОВИНИ ПРИЕМ ИСТОРИЯ ГАЛЕРИЯ ЗА УЧИЛИЩЕТО КОНТАКТИ ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

www.bgschool.eu

В брой 1/2015 на стр. 38 в зелената колона текстът да се чете: **Дадено за печат: 23. 5. 2015. / Цена: 30 крони.**
Den vydání: 30. 5. 2015.

Снимката на стр. 18 е на „Уникард“.

Редакцията на списанието се извинява за допуснатите грешки.

ЗАЩИТИ СЕ



ВЗЕМИ РЕШЕНИЕ САМ

ИМАШ ПРАВА

ЗА РАБОТА СЕ ПЛАЩА!

ИНФОРМАЦИЯТА Е ТВОЕТО ОРЪЖИЕ

ПАЗИ СЕ

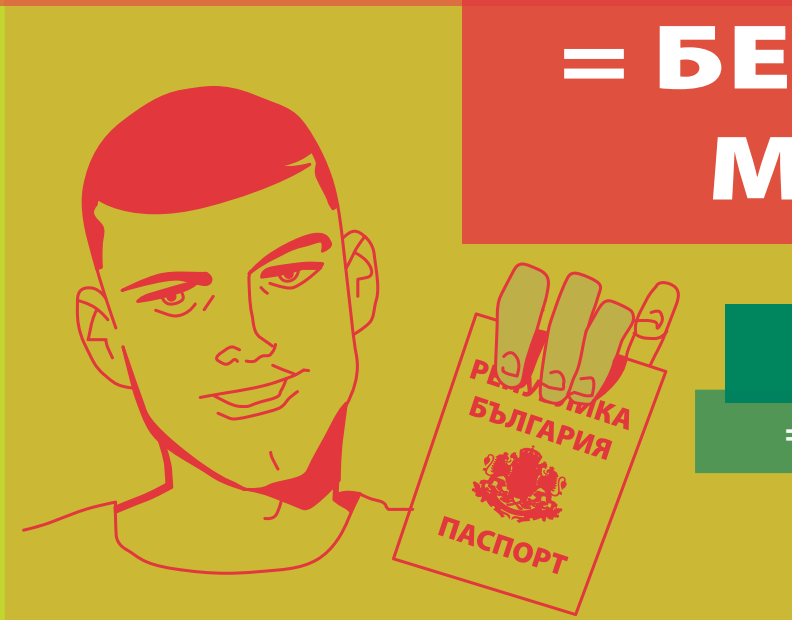
РАБОТА БЕЗ РИСК

ДОСТОЙНСТВО

ИНФОРМИРАЙ СЕ

ИНФОРМИРАНА
МИГРАЦИЯ =

= БЕЗОПАСНА
МИГРАЦИЯ



INFORMOVANÁ MIGRACE =

= BEZPEČNÁ MIGRACE

Можете да се обърнете към посочените по-долу организации за предоставяне на информация и безплатна помощ:

portal.mpsv.cz/sz

scps.diakonie.cz

Projekt "Inovace m k prevenci pracovního vykořisťování EU občanů" realizuje MPSV z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Съботно - неделно училище „Възраждане“

Прием на деца и ученици за новата
2015/2016 учебна година:
– детска градина и предучилищна група,
– на начален етап,
– вокално-танцова група „Орфей“.

Адрес: Дом на националните общности
„Воцелова“ 3, Прага 2
Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova
Контакти: balgari@atlas.cz, tel.: – 777 196 322

